

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva İsmayılıda DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin "DOST EVİ" filialının açılışında iştirak edəblər

Noyabrın 15-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva İsmayılıda Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin "DOST EVİ" filialının açılışında iştirak edəblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev dövlətimizin başçısına və birinci xanıma görülən işlər barədə məlumat verdi.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət siyasətində sosial sahənin inkişafına və həssas təbəqənin sosial məsələlərinin həllinə daim xüsusi diqqət yetirilir. Bu istiqamətdə dövlət səviyyəsində icra olunan layihələrlə yanaşı, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın təşəbbüsləri də xüsusi əhəmiyyəti ilə seçilir. Bu baxımdan DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin yaradılmasını da qeyd etmək olar. Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılan Mərkəzin əsas məqsədi şəhid ailələrinin üzvləri, əlilliyi olan şəxslər, valideynini itirmiş uşaqlar, aztəminatlı ailələrin övladları

sırasından istedadlı şəxslərin yaradıcılıq potensialının inkişaf etdirilməsidir.

Mərkəzin fəaliyyət istiqamətləri əsasən musiqi, təsviri incəsənət, rəqs, dulusçuluq, xalçaçılıq, toxuma, floristika, landşaft dizaynı və bağçılıq, bədii oyma, kulinariya, fotoqrafiya və sairədir.

Fəaliyyət dövrü ərzində 470 bənefişiar Mərkəzdə müxtəlif yaradıcılıq istiqamətləri üzrə təlim, sosial pedaqoji və psixoloji xidmətlərdən yararlanıb. Hazırda Mərkəzdə 186 nəfərə xidmət göstərilir. Onlardan 131 nəfər əlilliyi olan şəxs, 21 nəfər valideynini itirmiş uşaq, 22 nəfər aztəminatlı ailələrin üzvləri, 12 nəfər isə şəhid ailəsi üzvüdür.

İsmayılıdakı "DOST EVİ" də həmin Mərkəzin filialı kimi fəaliyyət göstərəcək.

Bildirildi ki, DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin "DOST EVİ" filialı Muğanlı-İsmayılı yolunun 16-cı kilometrliyində yerləşir.

Müəssisə modern və konstruktiv elementlərlə, milli ornamentlər də əlavə olunmaqla müasir üslubda layihələndirilib, mühəndis sistemləri ən yüksək tələblərə cavab verir.

"DOST EVİ" birmərtəbəli olmaqla iki blokdan ibarətdir. Filialda 10 istiqamət üzrə 6 emalatxana - dulusçuluq, bədii oyma, misgərlik və zərgerlik, dərzilik və kəlağayı, xalçaçılıq,

toxuma və bədii tikmə, un məmulatları emalatxanaları fəaliyyət göstərəcək.

Sərgi və Satış Mərkəzində bənefişiarların hazırladıqları əl işlərinin nümayişi, həmçinin satışı həyata keçiriləcək. Hazırda "DOST EVİ"ndə DOST İnküziv İnkişaf və Yaradıcılıq Mərkəzinin bənefişiarları tərəfindən dulusçuluq, bədii oyma, xalçaçılıq, toxuma və tikmə, dərzilik, təsviri incəsənət, floristika, bağçılıq və landşaft dizaynı istiqamətləri üzrə hazırlanmış əl işlərindən ibarət sərgi təşkil olunub. Sərgidə 150-dək əl işi təqdim edilir.

Diqqətə çatdırıldı ki, bölgədə yaşayan və "DOST EVİ"yə cəlb edilmiş əlilliyi olan şəxslər və digər həssas qrupların hazırladıqları sənətkarlıq nümunələrinin də burada nümayişi və satışı həyata keçiriləcək.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva "DOST EVİ"ndəki emalatxanalarla tanış oldular.

"DOST EVİ" bölgədə müvafiq peşə hazırlığı kursları üçün təlim bazası rolu oynamaqla yanaşı, özünüməşğulluq layihələrinin icrasına da dəstək olacaq. Burada 50 nəfərin məşğulluğu təmin ediləcək. Bənefişiarlar, təlimçilər və digər işçilər əlilliyi olan şəxslər və digər həssas qruplar arasından seçiləcək.

Qeyd olundu ki, filialda 50-80 nəfər bənefişiar üçün 6 ay - 2 il müddətində təlimlər-kurslar təşkil olunacaq və sonda onlara sertifikatlar verilecək.

Əlilliyi olan şəxslər inküziv kafe sahəsində işə cəlb edilərək ictimai işə xidmətləri təşkil olunacaq.

Burada qonaqlara ekoloji təmiz məhsullardan hazırlanan və milli kulinariya nümunələri olan keyfiyyətli qidalar, un məmulatları təqdim ediləcək. Filialın bio-market sahəsində ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı məhsulları satılacaq.

Bir sözlə, "DOST EVİ" bölgədə yeni iş yerlərinin, o cümlədən əlilliyi olanlar, həmçinin digər həssas qrupların məşğulluq və gəlir imkanlarının artırılmasına, milli sənətkarlığın inkişafına və təbliğinə, bölgədə turizm imkanlarının genişləndirilməsinə, ekoloji təmiz məhsulların satışına, keyfiyyətli işə xidmətlərinin göstərilməsinə dəstək verəcək.

İsmayılı rayonunda belə bir müəssisənin yaradılması, eyni zamanda, bu ərazinin abadlaşmasına imkan yaradıb.

"DOST EVİ" Muğanlı-İsmayılı yolu ilə hərəkət edən insanlar, xüsusilə qonaqlar üçün gözəl asudə vaxt, istirahət və keyfiyyətli xidmətlər məkanı olacaq.

Zəfərdən-Zəfərə: Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam təmin edilməsi Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev siyasətinin tənənəsidir

AMEA-nın Rəyasət Heyəti və A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun birgə təşkilatlığı ilə Vətən müharibəsində qazanılmış qələbənin 3 illiyinə həsr olunmuş "Zəfərdən-zəfərə: Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tam təmin edilməsi Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev siyasətinin tənənəsidir" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, elmi müəssisə və təşkilatların baş və icraçı direktorları, gənc alimlər, həmçinin AMEA-nın Vətən müharibəsində iştirak etmiş veteranları və KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canından qəhrəman şəhidlərimizin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının yeni Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi münasibətilə ölkə başçısına Akademiyanın çoxminlik kollektivi adından dərin minnətdarlığını bildirib, bu Nizamnamənin AMEA-nın gələcək fəaliyyətinin istiqamətlərini müəyyənləşdirdiyini söyləyib. Qeyd edib ki, alimlərimiz dövlət başçısının böyük etimadını bundan sonra da doğruldacaq, ölkəmizin inkişafı, Azərbaycançılıq ideologiyasının təbliği, Azərbaycan dövlətinin elm sahəsində maraqlarının beynəlxalq müstəvidə qorunması naminə fəaliyyətlərini inamla davam etdirəcəklər.

Konfransın mövzusunda toxunan akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Azərbaycan xalqı, dövləti həm 44 günlük Vətən müharibəsində, həm də ondan sonrakı ötən 3 il ərzində Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin liderliyində zəfərdən-zəfərə doğru irəliləyib, hərbi və diplomatik müstəvidə tarixi qələbələr əldə edib.

Müstəqil və güclü Azərbaycanın lideri, Prezident İlham Əliyevin siyasi və diplomatik şücaəti

və Azərbaycan ordusunun qəhrəmanlığı sayəsində 30 illik işğala son qoyulduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli Şuşada Dövlət Bayrağımızın ucaldılması ilə Böyük Qələbənin tam təmin edildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, "böyük Ermənistan", "güclü erməni ordusu", "keçilməz Ohanyan səddi" kimi ermənilərin illərlə uydurduğu mif, eləcə də ermənilərin və onların havadarlarının məkrli planları cəmi 44 günə Azərbaycan əsgərinin şücaəti ilə birdəfəlik darmadağın edildi. Həmçinin diqqətə çatdırıb ki, bu ilin 19-20 sentyabr tarixlərində Qarabağda keçirilən və düşmənin tam təlimiyyətilə nəticələnən antiterror tədbirləri və oktyabrın 15-də dövlətimizin başçısı İlham Əliyev tərəfindən Xankəndidə, Xocalıda, Xocavənddə, Ağdərədə Dövlət Bayrağımızın ucaldılması ilə Azərbaycanın ərazi bütövlüyü tam bərpa olundu.

AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, Vətən müharibəsində və antiterror tədbirləri zamanı qazanılmış Qələbə ilə Müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin adı çoxəsrlək dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazılıb.

Azərbaycanın Prezident İlham Əliyevin liderliyində zəfərdən-zəfərə doğru irəliləməsinin təməlinə Ulu Öndərin təməllərini atdığı güclü dövlət və ordu quruculuğunun dayandığını deyən AMEA rəhbəri xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin daim qaçqın və məcburi köçkünlərlə görüşlərində bir gün elliklə Qarabağa qayıdacağına əminliyini ifadə etdiyini və onun vəsiyyətinin Ali Baş Komandan tərəfindən uğurla yerinə yetirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, ötən möhtəşəm 20 il ərzində Prezident İlham Əliyevin liderliyində formalaşdırılan güclü iqtisadiyyatın gətirdiyi gəlirlər sayəsində bu gün Azərbaycan dövləti Qarabağda Böyük Qayıdışı özünün daxili imkanları və gücü hesabına həyata keçirir.

Akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizin Qarabağda atdığı addımların beynəlxalq müstəvidə də dəstəkləndiyini, noyabrın 3-də Astanada Türk Dövlətləri Təşkilatının "Türk Əsr-i" çağırışı altında keçirilən 10-cu yubiley Zirvə görüşündə Qazaxis-

tan, Özbəkistan prezidentlərinin, Macarıstanın Baş nazirinin Prezident İlham Əliyevi ərazi bütövlüyümüzün tam bərpa olunması münasibətilə təbrik etdiklərini söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli Qarabağda həyata keçirilən Böyük Qayıdış və quruculuq proseslərində alimlərimizin də yaxından iştirak etdiklərini, Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun işğaldan azad olunmuş ərazilərdə arxeoloji tədqiqatlar apardıklarını, Tarix İnstitutunun 44 günlük Zəfərin tarixinə həsr olunmuş çoxcildlik əsərlər hazırladıqlarını, Dilçilik İnstitutu tərəfindən isə "Azərbaycan dilinin Qarabağ və Şərqi Zəngəzur dialektoloji atlası"nın çap olunduğunu söyləyib.

Sonra konfransda AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun direktoru, tarix elmləri doktoru, professor Kərim Şükürovun "Azərbaycan tarixinin İlham Əliyev epoxası", AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru, fəlsəfə elmləri doktoru, professor İlham Məmmədovun "Qələbə və İlham Əliyevin liderlik fəlsəfəsi", AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun icraçı direktoru, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətlinin "Vətən müharibəsində qələbəmiz və tarixi yaddaş", AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi, filologiya elmləri doktoru Mərziyə Nəcəfovanın "Ədəbiyyatımızda Vətən müharibəsi: Zəfər sevinçləri" və AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Azərbaycanın herb tarixi elmi qrupunun rəhbəri, tarix elmləri doktoru, dosent Mehman Süleymanovun "Xalq, dövlət və ordunun tarixi Zəfəri" mövzusunda məruzələri dinlənilib.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli tədbirin sonunda Akademiyanın və alimlərimizin bundan sonra da dövlət başçısı tərəfindən qoyulan tapşırıqların və vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcəyini, Azərbaycanın uğurlarını ölkəmizdə və beynəlxalq elmi sferada uğurla təbliğ edəcəyini, Qarabağda həyata keçirilən elmi-tədqiqat işlərində yaxından iştirak etməyə davam edəcəyini bildirib.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 2 avqust tarixli 289 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedisiyaların təşkili və aparılması Qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin QƏRARI

№ 384

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

1. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2016-cı il 2 avqust tarixli 289 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2016, № 8, maddə 1429; 2017, № 4, maddə 674; 2018, № 4, maddə 812; 2019, № 6, maddə 1158; 2020, № 11, maddə 1411) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedisiyaların təşkili və aparılması Qaydaları"nda aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1.1. 2.1-ci bəndin üçüncü cümləsində "1 aydan" sözləri "30 (otuz) gündən (arxeoloji ekspedisiyalarda 60 (altmış) gündən)" sözləri ilə əvəz edilsin və həmin cümlədən "hər ay" sözləri çıxarılsın;

1.2. 2.3-cü bəndə "30 (otuz) gün" sözlərindən sonra "(arxeoloji ekspedisiyalarda ən çox 60 (altmış) gün)" sözləri əlavə edilsin;

1.3. 2.9.3-cü yarımbəndə "3" rəqəmindən sonra "(arxeoloji ekspedisiyalarda 10)" sözləri əlavə edilsin;

1.4. həmin Qaydalara əlavə - "Azərbaycan Respublikasında elmi ekspedisiyalar və çöl işlərinin aparılması üzrə xərc normaları" üzrə:

1.4.1. 2-ci hissə üzrə:

1. birinci abzasda "Görüləcək (aparılacaq) işlərin adı" sütununa "3" rəqəmindən sonra "(arxeoloji ekspedisiyalarda 10)" sözləri əlavə edilsin;

2. dördüncü abzasda "Məbləğ (manatla)" sütununda "8" rəqəmi "25" rəqəmləri ilə əvəz edilsin;

1.4.2. 3-cü hissənin "Məbləğ (manatla)" sütunu üzrə:

1. ikinci abzasda "12" rəqəmləri "25" rəqəmləri ilə əvəz edilsin;

2. üçüncü abzasda "10" rəqəmləri "15" rəqəmləri ilə əvəz edilsin;

3. beşinci abzasda "5" rəqəmi "25" rəqəmləri ilə əvəz edilsin.

2. Bu Qərar 2024-cü il yanvarın 1-dən qüvvəyə minir.

Əli ƏSƏDOV

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri
Bakı şəhəri, 30 oktyabr 2023-cü il

Zəfər Günü və Dövlət Bayrağı Gününə həsr olunmuş tədbir

Noyabrın 7-də AMEA-nın Əsas binasında Zəfər Günü və Dövlət Bayrağı Gününə həsr edilmiş Akademiyanın Azad Həmkarlar İttifaqının, Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin birgə tədbiri keçirilib.

Tədbirdə II Qarabağ müharibəsinin qaziləri, iştirakçıları, AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarının həmkarlar komitələrinin və qadın şuralarının sədrləri və əməkdaşları iştirak ediblər.

Əvvəlcə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilib, eləcə də Vətənimizin azadlığı və suverenliyi uğrunda canlarından keçən şəhidlərin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Tədbiri açan AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Vətən müharibəsində qazanılmış Qələbənin 3 illiyinə həsr olunmuş yığıncağın həm də müstəqilliyimizin simvolu olan Dövlət Bayrağı Günü ərəfəsinə təsadüf etdiyini, Azərbaycanın ürgəngli bayrağının azad edilmiş ərazilərimizdə ucaldılaraq qürurla dalğalandığını deyib.

Akademik İsa Həbibbəyli Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında 44 gün ərzində Azərbaycan or-

dusunun qazandığı tarixi qələbədən söhbət açıb. İkinci Qarabağ müharibəsində əldə olunmuş zəfərin ordumuzun gücünün, xalqımızın birlik və həmrəyliyinin bariz təcəssümü olduğunu vurğulayıb.

O, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dövlətimizin tarixin ən şanlı günlərini, yeni inkişaf və dirçəliş dövrünü yaşadığını deyib. Qarabağın azadlığı uğrunda aparılmış, hər günü qəhrəmanlıq salnaməsi olan Vətən müharibəsində xalqımızın Böyük Qələbəni müzəffər xalq, qalib dövlət kimi yüksək qürur hissi ilə qeyd etdiyini söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli dövlət başçısının rəhbərliyi və Birinci vitse-prezidentin fəal iştirakı ilə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda nəhəng bərpa-quruculuq işlərinin aparıldığını, soydaşlarımızın artıq öz yurdlarına döndüklerini deyib.

Akademik qeyd edib ki, Zəfər Günü Xankəndidə keçiriləcək hərbi parad bir daha dünyaya Azərbaycan dövlətinin gücünü, qüdrətini, Azərbaycan Prezidentinin əzmini, ləyaqətini, qətiyyətini nümayiş etdirəcək.

AMEA prezidenti Qarabağda həyata keçirilən Böyük Qayıdış və quruculuq proseslərinin

də alimlərimizin də yaxından iştirak etdiklərini vurğulayıb. Qeyd edib ki, AMEA-nın üzərinə düşən vəzifə bu möhtəşəm tarixin salnaməsini yazmaq, gedən proseslərin elmi, siyasi, obyektiv qiymətini vermək, onları ümumiləşdirmək, gələcək nəsillərə çatdırmaqdır.

Sonra çıxış edən AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, qazi Radif Mustafayev, Folklor İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, şəhid mayor Vüsal Vəliyevin qardaşı Əpoş Vəliyev, AMEA-nın Qadınlar Şurasının sədri, professor Rəna Mirzəzadə və başqaları Azərbaycan tarixinin ən parlaq səhifəsi olan Zəfər Günü'nün Ulu Öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı Ali Baş Komandan İlham Əliyevin uğurlu strategiyasının, qüdrətli Azərbaycan ordusunun, eləcə də ölkənin iqtisadi inkişafının zəfəri olduğunu, milli qürur mənbəyimiz olan bayrağımızın azad edilmiş ərazilərimizdə vüqarla dalğalandığını bildiriblər.

Sonra tədbirdə II Qarabağ müharibəsinin qazilərinə və iştirakçılarına mükafatlar təqdim edilib.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli tədbirdə iştirak edən Vətən müharibəsinin bütün iştirakçılarına Böyük Qələbə Bayramı münasibətilə təbrik edib.

Sonda xatirə şəkli çəkilib.

AMEA -nin yeni Nizamnaməsi Akademiyaya qarşısında mühüm vəzifələr müəyyənləşdirir

Noyabrın 29-da AMEA-nın Ümumi yığıncağının keçirilməsi qərara alınıb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin genişləndirilmiş iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, elmi müəssisə və təşkilatların baş direktorları, AMEA-nın magistrları, Akademiyada 2023-cü il üçün fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantura və dissertanturaya qəbul olmuş şəxslər, onların elmi rəhbərləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

İclası giriş sözü ilə akademik İsa Həbibbəyli açaraq tədbirin gündəliyi barədə məlumat verib.

Əvvəlcə ölkə başçısının Sərəncamı ilə təltif olunmuş akademik Teymur Kərimliyə "Şöhrət" ordeni təqdim olunub. Sonra akademik Nazim Məmmədova və fəlsəfə elmləri doktoru İlham Məmmədovaya 70, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Quliyevə isə 50 illik yubileyləri münasibətilə AMEA-nın Fəxri fərmanı verilib. Həmçinin akademiklər Arif Həşimov, Rəsim Əliyev, Gövhər Baxşəliyeva, Nərgiz Axundova, Teymur Kərimli, AMEA-nın müxbir üzvü Könül Bünyadzadə, professor Kərim Şükürov və AMEA-nın bir qrup əməkdaşına Rusiya Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunun təsis etdiyi "Akademik Cahangir Kərimov" nişanı təqdim edilib. Bundan əlavə, AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələri üzrə məzunlara magistr diplomları verilib. Təltif və diplomları AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli təqdim edib.

Daha sonra elmi-təşkilati məsələlər müzakirə edilib.

İclasda müzakirəyə çıxarılan birinci məsələ Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 3 noyabr 2023-cü il tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsindən irəli gələn vəzifələr haqqında olub.

Məsələ ilə bağlı çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, ölkə başçısının 28 iyul 2022-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında elm və təhsil sahəsində idarəetmənin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Fərmanı Azərbaycan elmi, o cümlədən AMEA qarşısında bir sıra vəzifələri qoyub və Akademiyanın yeni Nizamnaməsinin hazırlanmasını zəruri edib.

AMEA rəhbəri qeyd edib ki, geniş müzakirələr nəticəsində hazırlanmış yeni Nizamnamənin 3 noyabr 2023-cü il tarixində təsdiq edilməsi səksən ilə yaxın şərəfli bir inkişaf yolu keçmiş və mövcud olduğu bütün dövrlərdə ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafına mühüm töhfələr vermiş Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müasir dövrdə, ölkəmizin dünyada və regionda geosiyasi və iqtisadi arxitektikanın müəyyənləşməsində əsas faktor çevrildiyi bir vaxtda yeni tərəqqi mərhələsinə qədəm qoyması baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, Nizamnamədə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının hüquqi statusu "Azərbaycan

Respublikasında elmin inkişafının təmin edilməsində və elm sahəsində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində iştirak edən dövlət ali elmi təşkilatı" olaraq müəyyən edilib. Diqqətə çatdırıb ki, intellektual inkişaf modelinin dövlət siyasətində xüsusi olaraq prioritetləşdiyi, "rəqabətli insan kapitalı və müasir innovasiyalar məkanı"nın 2030-cu ilədək ölkənin əsas beş prioritetindən biri olaraq müəyyənləşdirildiyi hazırkı şəraitdə Akademiyaya "dövlət ali elmi təşkilatı" kimi yüksək hüquqi statusun verilməsi onun dövlətin elm siyasətinin həyata keçirilməsində funksional baxımdan xüsusi və əlahiddə rolunu müəyyən edir.

AMEA prezidenti bildirdi ki, Nizamnamədə təbiət, cəmiyyət və insan haqqında yeni biliklər əldə etməklə, Azərbaycan Respublikasının iqtisadi, sosial, mədəni və innovativ inkişafına xidmət göstərmək Akademiyanın fəaliyyətinin əsas məqsədi olaraq müəyyən edilmişdir: "Bu da Akademiyanın müstəqil Azərbaycan Respublikasında təbiət, texnika, humanitar və ictimai elmlər sahəsində fundamental tədqiqatlar üzrə yeni biliklərin əldə edilməsi, toplanması, saxlanması, ötürülməsi, tətbiqi və həmin baza üzərində generasiyalarının başlıca sferası kimi dövlətin iqtisadi, sosial, mədəni və innovasiya sistemi strukturunda mühüm rolunu ifadə edir. Həmçinin Nizamnamədəki Azərbaycan dilinin safliyinin qorunması, azərbaycançılıq və milli dövlətçilik ideologiyasının elmi əsaslarının işlənilib hazırlanması, Azərbaycan ədəbi-ictimai fikrinin, mədəniyyətinin, tarixi-mədəni irsinin, adət-ənənələrinin, milli-mənəvi dəyərlərinin qorunmasına və inkişaf etdirilməsi kimi vəzifələr Akademiyanın yeni mərhələdəki fəaliyyətində ictimai-humanitar elm sahələrinin xüsusi rolunu, dövlətin mədəni-mənəvi, sosial-humanitar və ideoloji inkişafında, milli maraqlarının qorunmasında mühüm əhəmiyyətini ifadə edir".

Nizamnamənin AMEA Rəyasət Heyəti, AMEA-nın üzvləri, bütövlükdə respublikanın elmi ictimaiyyəti qarşısında yeni mühüm vəzifələr müəyyənləşdirdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, AMEA-nın üzvləri və əməkdaşları, onun respublika elmi potensialının əsas hissəsini təşkil edən ziyalılar qarşısında qoyulan vəzifələrin həyata keçirilməsi və Akademiyanın modernləşməsi üçün bütün səylərini, intellektual, inzibati-təşkilati, mənəvi-ideoloji resurslarını birləşdirməli, vəzifələrin icrası istiqamətində kompleks tədbirlər həyata keçirməlidirlər.

Çıxışlardan sonra Rəyasət Heyətinin qərarı ilə "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsi"nin təsdiq edilməsindən irəli gələn vəzifələrin icrası üçün Komissiya yaradılıb və bir sıra tapşırıqlar verilib.

İclasda müzakirə olunan növbəti məsələ Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin ekspedisiyaların təşkili ilə əlaqədar 30 oktyabr 2023-cü il tarixli Qərarının icrasından irəli gələn məsələlər haqqında olub.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, AMEA-nın bir sıra elmi müəssisə və təşkilatlarında həyata keçirilən tədqiqatların nəticələ-

ri elmi müəssisənin yerləşdiyi ərazidən kənar, çöl şəraitində elmi tədqiqat və eksperimental işlərin aparılması forması olan elmi ekspedisiyalardan bilavasitə asılıdır. Vurğulayıb ki, buna görə də elmi ekspedisiya işlərinin səmərəliliyinin artırılması, bu sahədə fəaliyyətin dünyanın qabaqcıl elm tələblərinə uyğun şəkildə təşkil edilməsi istiqamətində AMEA-da kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Bildirib ki, bu sahədə görülməli işlərin tərkib hissəsi kimi, Akademiyada arxeologiya, etnoqrafiya, folklor, dialektologiya və seysmologiya sahələrində ekspedisiyaların səmərəliliyinin artırılması məqsədilə AMEA Rəyasət Heyəti tərəfindən "AMEA-da ekspedisiyaların təşkili üzrə Komissiyanın yaradılması haqqında" qərar qəbul edilib və AMEA-nın aidiyyəti qurumlarına tapşırıqlar verilib.

Akademiyanın ekspedisiyaların təşkili ilə bağlı bir sıra təkliflər Nazirlər Kabinetinə müraciət etdiyini qeyd edən akademik İsa Həbibbəyli təkliflərin Nazirlər Kabinetinin 30 oktyabr 2023-cü il tarixli Qərarı ilə qəbul olduğunu diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, bu Qərar alimlərimizə uzun illər erməni vandalizminə məruz qalaraq dağıdılmış, elmi tədqiqatlardan kənar düşmüş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərazisində də arxeoloji ekspedisiyaların müstəqil, sistemli və müasir tələblərə uyğun şəkildə təşkilində mühüm rol oynayacaq.

Qeyd olunan Qərardan irəli gələrək AMEA-nın Arxeologiya, Etnoqrafiya və Antropologiya İnstitutunun rəhbərliyinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

İclasda AMEA-nın növbəti Ümumi yığıncağının keçirilməsi tarixinin müəyyən edilməsi haqqında da müzakirələr aparılıb.

Məsələ ilə əlaqədar çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bildirdi ki, son dövrlər bir tərəfdən müasir dünyanın elmi çağırışları, digər tərəfdən ölkənin sosial-iqtisadi və mədəni-mənəvi inkişafı ilə şərtlənərək Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında çoxşaxəli islahatlar həyata keçirilməkdədir.

AMEA rəhbəri qeyd edib ki, bu islahatlar beynəlxalq elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin milli-ideoloji əsaslar üzərində yenidən qurulması, elmi kadr potensialından daha səmərəli istifadə edilməsi, elmin, dövlətin sosial-iqtisadi, mədəni, xüsusən də ideoloji siyasətinin həyata keçirilməsində daha yaxından iştirakının təmin edilməsi, elmin normativ-hüquqi bazasının yeni elmi idarəetmə mexanizmlərinə uyğunlaşdırılması, elmin populyarlaşdırılması və təbliğinin yeni innovativ meyarlar əsasında təşkil edilməsi, elektron elmin inkişafı, elmi qurumların strukturunun optimallaşdırılması və s. istiqamətləri əhatə edir.

"Qeyd olunan istiqamətlərdə islahatların həyata keçirilməsi üçün son vaxtlar AMEA-nın əsas kollegial icra orqanı olan Rəyasət Heyətində bir çox məsələlər müzakirə edilmiş, müvafiq qərarlar qəbul edilmişdir. Lakin AMEA-nın Nizamnaməsində əsasən, bir sıra məsələlərə, xüsusən struktur dəyişikliyinə aid müvafiq qərarları qəbul etmək və dövlət orqanları qarşısında vəsatət qaldırmaq hüququ AMEA-nın Ümumi yığıncağının səlahiyyətinə

aidir", - deyərək akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb və AMEA-nın növbəti Ümumi yığıncağının keçirilməsi zərurətinin yarandığını söyləyib.

Qeyd edilənləri nəzərə alaraq, AMEA-nın növbəti Ümumi yığıncağının 29 noyabr 2023-cü il tarixində keçirilməsi qərara alınıb və yığıncağın gündəliyi təsdiqlənib.

İclasda AMEA-da 2023-cü il üçün fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantura və dissertanturaya qəbul olunmuş nəticələri də müzakirə olunub.

Akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, bu gün ilk dəfə olaraq Rəyasət Heyətinin genişləndirilmiş iclasında AMEA-nın gənc alimləri, magistrları, Akademiyanın fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantura və dissertanturasına qəbul olmuş şəxslər, onların elmi rəhbərləri iştirak edirlər və Azərbaycanın görkəmli alimləri birgə tədbirdə iştirak onların gələcək elmi fəaliyyətlərinə müsbət töhfə və stimullaşdıracaq. Akademiyada gənclərə göstərilən diqqətin Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə həyata keçirdiyi gənclər siyasətinin tərkib hissəsi olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli gənc kadrların hazırlanmasının Azərbaycan elminin davamlılığının təmin edilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini söyləyib.

Sonra iclasda AMEA-da 2023-cü il üçün fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantura və dissertanturaya qəbul olmuş şəxslərin elmi işlərinin mövzuları müzakirə olunaraq təsdiqlənib.

Həmçinin iclasda "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası üzvlərinin, Rəyasət Heyətinin tərkibinin, Bölmə Elmi Şurasının tərkibinin, elmi müəssisələrin rəhbərlərinin seçkilərinin təşkili və keçirilmə qaydası haqqında Əsasnamə" təsdiq edilib.

İclasda bir sıra struktur dəyişikliyi də müzakirə olunub. Rəyasət Heyətinin qərarı ilə AMEA-nın "Elm" Nəşriyyatının, Şəki Regional Elmi Mərkəzinin və Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin strukturu və işçilərinin say həddi təsdiqlənib. Həmçinin AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzində daxili imkanlar hesabına Kitabxananın yaradılması, AMEA-nın Gəncə Bölməsində daxili imkanlar hesabına Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin yaradılması, həmin bölmənin Təsərrüfat və xidmət şöbəsinin Təchizat və xidmət şöbəsi adlandırılması haqqında qərarlar qəbul edilib. Eyni zamanda AMEA-nın Elm Tarixi İnstitutunun, o cümlədən AMEA-nın təsərrüfat hesablı Avtobazasının, Təmir-Tikinti və Quraşdırma İdarəsinin ləğv edilməsinin rəsmiləşdirilməsinin başa çatdırılması haqqında qərarlar verilib.

Bundan əlavə, Məhmed Akif Ərsoyov 150 illik yubileyi ilə əlaqədar elmi konfransın keçirilməsi, həmçinin AMEA-nın müxbir üzvü Böyükağa Əzimovun 100, AMEA-nın müxbir üzvü Tələt Kəngərliyin 75 və AMEA-nın müxbir üzvü İlham Ələkbərovun 75 illik yubileyi haqqında qərarlar qəbul olunub.

Sonda bir sıra cari məsələlər müzakirə olunub.

AMEA-da akademik Cahangir Kərimovun anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş konfrans

Mərkəzi Elmi Kitabxanada Azərbaycan hüquq elminin görkəmli nümayəndəsi, Rusiya Elmlər Akademiyasının (REA) müxbir üzvü, AMEA-nın həqiqi üzvü Cahangir Kərimovun anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilib.

Konfransdan öncə akademik Cahangir Kərimovun həyat və fəaliyyətini əks etdirən sərgiyə baxış keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, akademik Cahangir Kərimov keçmiş SSRİ-də və müstəqillik illərində dövlət və hüquq nəzəriyyəsi üzrə tanınmış elm xadimlərindən biri olub. Diqqətə çatdırıb ki, görkəmli alimin hüququn aktual problemlərinə həsr olunmuş əsərləri bu elmin zənginləşməsinə və bu sahədə yeni elmi istiqamətlərin açılaraq tədqiqata cəlb edilməsində mühüm rol oynamışdır. Akademik Cahangir Kərimovun dövlət və hüquq nəzəriyyəsi, hüququn fəlsəfəsi, hüququn psixologiyası, hüququn kibernetikası və digər istiqamətlərdə əsərlərinin bu gün də aktuallığını qoruduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli görkəmli alimin həm də keçmiş SSRİ-də və müstəqillik illərində yeni kadrların hazırlanması işinə misilsiz töhfə verdiyini söyləyib.

"Akademik Cahangir Kərimov Peterburq hüquq məktəbinin banisi, həm ölkəmizdə, həm də Rusiyada hüquq elminin inkişafına sədaqətli xidmət etmiş görkəmli alimdir. O, daim Azərbaycanla, bu sahədə tanınmış alimlərimizlə ünsiyyətdə olmuş, hüquq elminin aktual problemlərinə dair fikir mübadiləsi aparmışdır. Azərbaycanın bütün alimləri kimi, akademik Cahangir Kərimov da so-

vet hakimiyyəti illərində və müstəqillik dövründə Ulu Öndər Heydər Əliyevin diqqət və qayğısı ilə əhatələnmişdir. Akademik Cahangir Kərimov AMEA-nın həqiqi üzvü kimi Akademiyanın illik Ümumi yığıncaqlarında iştirak etmiş, öz fikirləri ilə ölkəmizdə elmin inkişafına töhfə vermişdir və bütün bunlara görə görkəmli alimin yubileyinin qeyd edilməsi mənəvi borcumuzdur", - deyən akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Sonra çıxış edən Rusiya Elmlər Akademiyası prezidentinin müavini, Rusiya Federasiyası Hökuməti yanında Qanunvericilik və Müqayisəli Hüquq İnstitutunun direktoru, akademik Taliya Xabriyeva tədbirin təşkilinə görə Akademiyaya rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirib. Qeyd edib ki, bu tədbir həm Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, həm də Rusiya Elmlər Akademiyası üçün olduqca əhəmiyyətlidir.

O, daha sonra REA-nın prezidenti, akademik Gennadi Krasnikovun adından salamlama məktubunu səsləndirib. Məktubda akademik Cahangir Kərimovun həyat və fəaliyyəti, məşğul olduğu elmi-tədqiqat sahələri, zəngin irsi haqqında ətraflı bəhs edilib, görkəmli alimin hüquq elminin inkişafı və yüksəkixtisaslı kadrların yetişdirilməsində xidmətləri sadalanıb.

Gələn ilin fevralında Rusiya Elmlər Akademiyasının 300 illik yubileyinin keçiriləcəyini bildirərək Taliya Xabriyeva həm akademik Cahangir Kərimovun keçdiyi həyat yolunu, həm də AMEA-nın tarixinin bu nəhəng yolun bir hissəsi olduğunu vurğulayıb və akademik Gennadi Krasnikovun adından AMEA rəhbərliyini REA-nın 300 illiyi münasibətilə keçiriləcək tədbirlərdə iştirak etməyə dəvət edib.

Konfransda, həmçinin AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun baş direktoru, professor İlham Məmmədov "Akademik Cahangir Kərimovun irsində fəlsəfə və hüquq haqqında", Rusiya Elmlər Akademiyasının Dövlət və Hüquq İnstitutunun direktoru, REA-nın Reyasət Heyətinin üzvü, müxbir üzv Aleksandr Savenkov "İnsan, alim, vətəndaş", Qara dəniz və Xəzər dənizi Regionu ölkələri Hüquqşünasları Assosiasiyasının prezidenti, REA-nın akademiki İlham Rəhimov "Cahangir Abbas oğlu Kərimov haqqında xatirələr", AMEA Azad Həmkarlar İttifaqının sədri, professor Həbib Qurbanov "Akademik Cahangir Kərimovun tədqiqatlarında hüququn fundamental problemləri" və Rusiya Elmlər Akademiyasının Dövlət və Hüquq İnstitutunun baş elmi işçisi, akademik Cahangir Kərimovun oğlu, professor Aleksandr Kərimov "Atamla bağlı xatirələr: elmi yolun mərhələləri" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Sonra Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Səbinə Əliyeva çıxış edərək akademik Cahangir Kərimovun Azərbaycanda və keçmiş SSRİ-də hüquq elminin inkişafındakı rolundan danışıb.

Tədbirdə, o cümlədən akademik Cahangir Kərimovun nəvəsi, hüquq elmləri namizədi Kiril Nalyotov çıxış edərək babası ilə bağlı xatirələrini bölüşüb, konfransın təşkilinə görə minnətdarlığını bildirib.

Daha sonra bir qrup alimə "Akademik Cahangir Kərimovun 100 illiyi" yubiley medalı təqdim olunub.

Qeyd edək ki, tədbir boyunca, həmçinin akademik Cahangir Kərimovun həyat və fəaliyyətini əks etdirən videoçarx nümayiş olunub.

Rusiya Tərcümə İnstitutunun rəhbərliyi ilə görüş

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli IX Beynəlxalq kitab sərgisində iştirak etmək üçün ölkəmizə səfərə gəlmiş Rusiya Tərcümə İnstitutunun rəhbərliyi ilə görüşüb.

Görüşdə akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycanla Rusiya arasında elmi-ədəbi əlaqələrin tarixindən, AMEA-nın elmi-tədqiqat istiqamətlərindən söz açıb. Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda fəaliyyət göstərən şöbələrdə aparılan araşdırmalardan danışan akademik İsa Həbibbəyli ədəbiyyatların təbliği və tədqiqat istiqamətində qarşılıqlı elmi-ədəbi əlaqələrin davam etdirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb, həmçinin elmi və elmi-kütləvi nəşrlərin mübadiləsinə diqqət yetirilməsinə toxunub.

Rusiya Tərcümə İnstitutunun icraçı direktoru Yevgeni Reznichenko rəhbərlik etdiyi qurumun fəaliyyət istiqamətləri, beynəlxalq səviyyədə həyata keçirilən layihələri barədə söz açıb. Elmi-ədəbi əsərlərin dünya dillərinə tərcüməsi və yayılması təcrübəsindən danışan institut rəhbəri Azərbaycanla əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinin əhəmiyyətinə toxunub.

Yevgeni Reznichenko yeni nəşr etdikləri MDB ölkələri yazıçılarının əsərlərindən, o cümlədən müasir Azərbaycan ədəbiyyatının nümunələrindən ibarət üçcildlik antologiyaları akademik İsa Həbibbəyliyə hədiyyə edib. Qeyd edək ki, "Nəsr" cildinin "Ön söz"ünün müəllifi AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyidir.

Görüşdə Moskvada yaşayan həmyerlimiz - yazıçı, filologiya elmləri doktoru, professor Abuzər Bağirov, Tərcümə İnstitutunun proqram direktoru Nina Litvinets və AMEA Reyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin müdiri, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Ağahüseyn Şükürov da iştirak edib, fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası "Türk dilinə xidmət mükafatı"na layiq görülüb

Türkiyənin Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun tərkibinə daxil olan Türk Dil Qurumunun rəhbəri, professor Osman Mert AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə məktub ünvanlayıb. Məktubda deyilir:

"Türk Dil Qurumu tərəfindən hər il türkçəyə töhfə verən şəxslər və qurumlar "Türk dilinə xidmət mükafatı" ilə təltif olunurlar. Türk dilinə verdiyi töhfə və xidmətlərə görə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Türk Dil Qurumunun qərarı ilə bu mükafata layiq görülüb. Təltifmə mərasiminin tarixi və yeri ilə bağlı əlavə məlumat veriləcəkdir.

Türk dilinə verdiyiniz töhfələrə görə Sizə minnətdarlığımızı bildirir, təltifmə mərasimində iştirakinizi arzulayırıq.

Prof. Dr. Osman Mert

Türk Dil Qurumu başkanı

8 noyabr 2023-cü il"

Türk Dil Qurumunun rəhbəri Osman Mert akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür məktubu ünvanlayıb

Türkiyənin Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun tərkibinə daxil olan Türk Dil Qurumunun rəhbəri, professor Osman Mert AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə təşəkkür məktubu ünvanlayıb. Məktubda deyilir:

"Hörmətli akademik İsa Həbibbəyli,

Böyük Türk dünyasının iki görkəmli qurumu olan Milli Elmlər Akademiyası və qurumumuzla birgə təşkil etdiyimiz Türk dünyası ədəbiyyatı (şeyr) mükafatları və "Uluslararası Oğuz Türkçəsi Konfransı" kimi bir tədbiri bütün Türk dünyasının öndəgələn təşkilatı olan Türk Dövlətləri Təşkilatının dəstəyi ilə müvəffəqiyyətlə həyata keçirdik.

Birgə əldə etdiyimiz bu uğurların 1926-cı ildə İ Bakı Türkoloji Qurultayının keçirildiyi Milli Elmlər Akademiyasında baş tutması, can Azərbaycanın və bütün Türk dünyasının ortağ sevinci, Qarabağda Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpa edilməsi günləri ilə üst-üstə düşməsi, Azərbaycan Respublikasının Ulu Öndəri Heydər Əliyevin 100-cü ildönümünə təsadüf etməsi, eyni zamanda Dil Bayramının 91-ci ildönümü günündə və Türkiyə Cümhuriyyətinin quruluşunun 100-cü ilində həyata keçirilmiş olması təsadüflərlə izah edilə bilməyən bir çox müqəddəs sirləri ehtiva edir. Şübhəsiz ki, eyni gündə bir araya gələn bu xoş görüşlərin arxasında türk millətinin birliyinə, əmin-amanlığına olan səmimi inancımız və bu yolda göstərdiyimiz səyər dayanır.

Birgə həyata keçirdiyimiz bu fəaliyyətlərin ilkin mərhələsindən son mərhələsinə kimi həm dövlət xadimi, həm də akademik nöqtəyi-nəzərdən yüksək marağınızı və dəstəyinizi gördük. Qurumumuz türkçənin yayıldığı bütün sahələrdə günün şərtlərini, dövlətimizin və Türk dünyasının ehtiyaclarını nəzərə alaraq elmi və mədəni araşdırmalar apararkən, Akademiyamız hər zaman bizim tərkib hissəmiz olacaq birliyi daha da möhkəmlənəcəkdir. Bu münasibətlə can Azərbaycana gelişimzden gedene qeder büyük marağ və səmimiyyətlə qarşılaşdığımız Sizə və həmkarlarınıza öz sevgi və hörmətimizi bildirmək istəyirəm.

Professor Osman Mert,

Türkiyənin Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun tərkibinə daxil olan Türk Dil Qurumunun rəhbəri"

Qeyd edək ki, cari ilin sentyabrın 26-da AMEA-nın Reyasət Heyətinin binasında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının və Türkiyənin Atatürk Kültür, Dil və Tarix Yüksək Qurumunun tərkibinə daxil olan Türk Dil Qurumunun təşkilatlığı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Türkiyə Cümhuriyyətinin 100 illiyinə həsr edilmiş "Uluslararası Oğuz Türkçəsi Konfransı" keçirilib.

DİM-in Direktorlar Şurasından AMEA prezidentinə minnətdarlıq məktubu

Dövlət İmtahan Mərkəzinin Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə tərəfindən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliyə minnətdarlıq məktubu ünvanlanıb. Məktubda deyilir:

"Hörmətli İsa müəllim!

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında İkinci Qarabağ müharibəsi nəticəsində Azərbaycan xalqı tarixinin ən böyük zəfərlərindən birini yaşadı. Bu böyük qələbə İlham Əliyevin yorulmaz əməyi, uzun illər böyük ustalıqla formalaşdırdığı xarici siyasət, Azərbaycan xalqının birlik və bərabərliyinin məhsuludur.

Azərbaycanın əldə etdiyi uğurların bir təminatı da insan kapitalıdır, yüksək peşə vərdişlərinə və əqli potensiala malik gənclər ordusudur. 2023-cü ildə Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən respublikanın ümumtəhsil müəssisələri şagirdlərinin buraxılış imtahanları, ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və magistratura səviyyəsinə, orta ixtisas təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanları kampaniyalarına yekun vurulmuşdur. Bu il buraxılış imtahanları respublikanın bütün bölgələrində, qəbul imtahanları isə 19 şəhər və rayonda mərkəzləşdirilmiş şəkildə keçirilmişdir. Qəbul kampaniyası kütləvi proses olduğuna, bu prosesdə yüz minlərlə gənc iştirak etdiyinə və bundan da çox valideyn onun gedişini bilavasitə izlədiyinə görə, ənənəvi olaraq, bu prosesin təşkil və idarə olunmasına DİM-in əməkdaşlarından əlavə, müxtəlif dövlət qurumlarının xeyli sayda nümayəndəsi də cəlb olunur.

Akademiyamızın yüzlərlə təcrübəli müəllimi və elmi işçisi imtahan prosesinin idarə olunmasında, imtahanların məzmununa aid materialların hazırlanmasında və ekspertizasında yaxından iştirak edib. Bu işdə yaxından iştirak edən Milli Elmlər Akademiyasının əməkdaşları öhdələrinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirirlər. Onların qəbul prosesinə həssas və peşəkar münasibəti imtahanları yüksək səviyyədə keçirməyə imkan vermişdir. Bununla əlaqədar olaraq Milli Elmlər Akademiyasının rəhbərliyi və əməkdaşlarına Dövlət İmtahan Mərkəzi adından minnətdarlığımızı bildiririk.

Hörmətlə,

Direktorlar Şurasının sədri Məleykə Abbaszadə"

Akademiyanın qurucu prezidenti

Çoxəsrlik zəngin elmi ənənələrə malik olan və görkəmli simaları ilə dünyada tanınan Azərbaycan elmi XX əsrdə daha ardıcıl və sistemli şəkildə inkişaf etmişdir. Xüsusən bu tarixi dövrdə Azərbaycanda ilk elmi qurumların təsis edilməsi və fəaliyyət göstərməsi ölkə üzrə böyük elmi dalğa yaratmış, elmi məktəblərin formalaşdırılmasında mühüm rol oynamışdır. Azərbaycan Elmlər Akademiyasının 31 mart 1945-ci ildən fəaliyyətə başlaması ilə ölkə elminin inkişafında yeni tarixi mərhələ başlanmışdır. Görkəmli elm xadimi, akademik Mirəsədulla Mirqasımov adı Azərbaycan elminin tarixinə Elmlər Akademiyasının qurucu prezidenti kimi daxil olmuşdur.

mühüm nəticələr əldə etmişdir. Buna görə də haqlı olaraq onu Azərbaycan urologiya elminin banisi hesab edirlər.

Mirəsədulla Mirqasımov urologiya üzrə ölkə ilə yanaşı, dünya təcrübəsini də öyrənməsi onun bu istiqamətdə daha dərin tədqiqatlar aparmasına imkan yaratmışdır. Bu, cəhətdən azərbaycanlı həkim-cərrahın 1926-cı ildə respublikamızdan olan bir qrup həkimlə birlikdə təcrübə mübadiləsi məqsədilə xaricə göndərilməsi və orada klinikada apardığı tibbi əməliyyatlar Mirəsədulla Mirqasımovun elmi fəaliyyəti üçün uğurlu olmuşdur. Belə ki, o, 1927-ci ildə Almaniya "Azərbaycanda sidik daşı xəstəliklərinin öyrənilməsinə dair materiallar" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edərək tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsi almışdır. Alman alimlərinin onun haqqında dedikləri "Mirəsədulla Mirqasımovun tibbi biliyyəti böyük cəhdi var ki, bu, elmi işçi üçün xüsusən dəyərlidir. O, həmçinin praktik tıbbə kifayətlənmiş, nəzəriyyə ilə də məşğul olur" kimi sözlər azərbaycanlı həkim-cərrahın yüksək elmi qabiliyyətindən və təcrübə verdişlərindən xəbər verirdi. Professor Mirəsədulla Mirqasımovun "Sidik kəsəsi qanqrenası ilə bağlı iki hal" (1927), "Sidik kanalının haçalanması" (1928), "Orqanizmdə daşların öz-özünə parçalanması haqqında" (1930), "Reflektor anuriyasının müdafiəsi dair" (1935), "Prostat hipertrofiyası zamanı sidik ifrazı pozğunluğunda dinamik anlar" (1937) və sair kimi urologiyanın aktual məsələlərinə həsr edilmiş elmi əsərləri də onun Azərbaycan təbabətində urologiya elmi məktəbini yaratdığı nümayiş etdirir. Tibb İnstitutunda təhsil alan tələbələr üçün hazırladığı mühazirə mətnlərindən ibarət olan "Urologiya" dərsliyi bu sahə üzrə yeni nəsillərə hazırlanmasında böyük bələdçi funksiyasını yerinə yetirmişdir. Urologiyanın müxtəlif problemlərinə dair tədqiqat işləri aparmış yetirmələri və davamçıları ilə birlikdə Azərbaycanda urologiyanı elmi məktəb səviyyəsinə qaldırmağa nail olmuşlar.

Bununla belə, akademik Mirəsədulla Mirqasımov çoxprofilli həkim-tədqiqatçı kimi tanınmış şöhrət qazanmışdır. Belə ki, onun "Qarın yatağının cərrahiyyəsi" (1945) monoqrafiyası Azərbaycanda daxil olmaqla diaqnostikası və müalicəsi üzrə əsas elmi mənbələrdən biridir. Bundan başqa, müxtəlif illərdə yazıb nəşr etdiyi "Sıxılmış yırtıqların öz-özünə sağalması haqqında" (1926), "Qırdıraq ekzozozlar" (1926), "Yetkinlərdə kor bağırsağın xroniki invaginasiyası" (1930), "Yanıqların patogenesi və müalicəsi məsələsinin müasir vəziyyəti" (1930), "Travmatik şok və ona qarşı mübarizə" (1940), "Anaerob qaz infeksiyası" (1946) və bu kimi məqalələr və broşuralar görkəmli elm xadiminin geniş imkanlara malik olduğunu əyani şəkildə diqqətə çatdırır. Mirəsədulla Mirqasımov Azərbaycan dilində yazılıb nəşr edilmiş ilk "Cərrahiyyə" dərsliyinin müəllifi kimi də tibb elminin inkişafına yüksək xidmət göstərmişdir. O, 17 il ərzində Azərbaycan Tibb İnstitutunun Müalicə-profilaktika fakültəsində Dövlət İmtahan Komissiyasının sədri və Tibb İnstitutu Metodik Şurasının üzvü kimi də tibbi kadrların hazırlanması sahəsində ardıcıl və səmərəli iş aparmışdır.

Akademik Mirəsədulla Mirqasımov həm də Birinci və İkinci Dünya müharibələrində vətənpərvər və professional həkim kimi səhiyyə işinin təşkil və müalicə işlərinin aparılması sahəsində fəal surətdə çalışmış, mühüm xidmətlər göstərmişdir. Her iki Cahan müharibəsində ön cəbhədə gətirilmiş yaralıların yerləşdirildikləri təxliyə xəstəxanalarında həm cərrah, həm də məsləhətçi-həkim kimi geniş iş aparmışdır. O, İkinci Dünya müharibəsi zamanı Ümumxalq Həmkarlar Təşkilatı Şurasının Bakıdakı təxliyə xəstəxanasına rəhbərlik etmiş, yaralı döyüşçülərin qısa müddətdə müalicə edilərək ön cəbhəyə qayıtmaları üçün bütün qüvvə və bacarıqlarını sərf etmişdir. O, Böyük Vətən müharibəsinin çətin şəraitində Tibb İnstitutunun həm xəstəxana, həm də tədris ocağı kimi fəaliyyəti

tini davam etdirməsi üçün bütün imkanlarından istifadə etmişdir. Bütün bunlara görə akademik Mirəsədulla Mirqasımov "Qırmızı Ulduz" döyüş ordeni, "Qafqazın müdafiəsi", "1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsində rəşadətli əməyə görə", "1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbə" medalları ilə təltif olunmuşdur.

Əlbəttə, Mirəsədulla Mirqasımovun heyətində Azərbaycan Elmlər Akademiyasındakı fəaliyyəti mühüm yer tutur. SSRİ Nazirlər Sovetinin 23 yanvar 1945-ci il tarixində Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının təsis edilməsi haqqındakı qərarından sonra 3 dəfə respublika rəhbərliyinə təqdim edilmiş elmlər doktorları haqqındakı siyahılarda hamısında Mirəsədulla Mirqasımovun adı qeyd edilmişdir. Belə ki, 1945-ci ilin fevral, mart aylarında tərtib edilmiş 46 nəfərlik və 24 nəfərlik siyahılarda Mirəsədulla Mirqasımovun adı yer almışdır. Nəhayət, 27 mart 1945-ci ildə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin təsdiq etdiyi Elmlər Akademiyasının 15 nəfər təsisçisinə dair sənəddə də Mirəsədulla Mirqasımovun adının öz əksini tapması bu görkəmli elm xadiminə həm elmi dairələrdə, həm də respublika rəhbərliyi səviyyəsində göstərilən yüksək ehtiramı əyani şəkildə nəzərə çarpdırır. Nəhayət, 31 mart 1945-ci ildə keçirilmiş Elmlər Akademiyasının ilk təsis yığıncağında təşkilatı məsələyə baxılarkən SSRİ Elmlər Akademiyası rəhbərliyinin təqdimatı ilə Mirəsədulla Mirqasımovun yekdilliklə bu ali dövlət elmi təşkilatının prezidenti vəzifəsinə seçilməsi görkəmli elm xadiminin elmi xidmətlərinin və şəxsiyyət olaraq dəyərlərinin qiymətləndirilməsi demək idi. Yeri gəlmişkən qeyd etmək istəyirəm ki, akademik Mirəsədulla Mirqasımovun prezident seçildiyi 31 mart 1945-ci il tarixli təsis yığıncağında akademik Şamil Əzizbəyov və akademik Heydər Hüseynov Azərbaycan Elmlər Akademiyasının vitse-prezidentləri, akademik Mirəl Qaşqay isə bu ali elmi qurumun baş akademik katibi seçilmişdir. Akademiyanın prezidenti kimi Mirəsədulla Mirqasımov yeni elmi təşkilatın strukturunu da müəyyənləşdirmiş, Elmi Bölmələrin sədrliyi və tərkibi haqqında təqdimatla çıxış etmişdir. Təsis yığıncağının qərarı əsasında akademiyanın ilk Nizamnaməsi də təsdiq olunmuşdur. Beləliklə, Elmlər Akademiyasının ilk rəhbər heyəti, Rəyasət Heyətinin və Elmi Bölmələrin tərkibi müəyyən olunmuşdur. Bundan əvvəl SSRİ Elmlər Akademiyasının Azərbaycan Filialının tərkibində müstəqil elmi-tədqiqat institutları kimi mövcud olmuş elmi müəssisələrin yeni yaradılmış Elmlər Akademiyasının tərkib hissəsi kimi fəaliyyətlərini davam etdirmələri qərara alınmışdır. Bundan başqa, akademiyanın Azərbaycan filialında sektor kimi fəaliyyət göstərmiş bir neçə elmi quruma müstəqil elmi müəssisə statusu verilmişdir. Akademiyanın elmi kitabxanasının yenidən formalaşdırılması sahəsində də addımlar atılmışdır. Bütün bu struktur islahatları Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Mirəsədulla Mirqasımovun rəhbərliyi ilə uğurla həyata keçirilmişdir. Ona görə də akademik Mirəsədulla Mirqasımov Azərbaycan Elmlər Akademiyasının qurucu prezidenti kimi elm tariximizə daxil olmuşdur.

Azərbaycan Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik Mirəsədulla Mirqasımov struktur islahatları ilə yanaşı, ölkə elminin bütün sahələri üzrə aparılacaq fundamental elmi tədqiqatların istiqamətlərini müəyyən edilməsinə də xüsusi diqqət yetirmişdir. O, bu prosesdə ümumi maraqlarla yanaşı, ölkə realiaqlarının, Azərbaycan xalqının mənafehlərinin əsas meyarlar kimi qəbul ediləlməsinə ciddi fikir vermişdir. Bundan başqa, təbiət və texniki elmlər üçün lazımı maddi-texniki bazanın yaradılması, laboratoriyaların təşkilində akademik Mirəsədulla Mirqasımovun adı ilə bağlıdır. Bütövlükdə Azərbaycanda quruculuğun ən zəruri məsələləri akademik Mirəsədulla Mirqasımov tərəfindən həll edilərək elmi tədqiqatlar üçün geniş imkanlar formalaşdırılmışdır. Ona görə də akademik Mirəsədulla Mirqasımovun Elmlər Akademiyasına rəhbərlik etdiyi dövr qısa bir mərhələni - 1945-1947-ci illəri əhatə etsə də, ali akademik qurumun formalaşdırılmasında onun möhkəm və əsaslı təməllərinin yaradıldığı xüsusi mərhələ kimi yüksək qiymətə malikdir.

Akademik Mirəsədulla Mirqasımov 1937, 1946, 1950-ci illərdə SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilmiş, 2 dəfə "Qırmızı Əmək Bayrağı" ordeni, "Lenin" ordeni, "Qırmızı Ulduz" ordeni və bir çox medallarla təltif edilmişdir. Respublika Klinik Xəstəxanasına görkəmli elm xadiminin adı verilmişdir. Azərbaycan Elmlər Akademiyasının qurucu prezidenti, görkəmli elm xadimi, akademik Mirəsədulla Mirqasımovun adı və xidmətləri elm tariximizin şərafətli səhifələrini təşkil edir. Akademik Mirəsədulla Mirqasımovun çoxcəhətli elmi xidmətləri və ölkəmizin inkişafına həsr edilmiş parlaq fəaliyyəti yeni nəsillər üçün məktəbdir.

İsa HƏBİBBƏYLİ
AMEA-nın prezidenti, akademik,
Milli Məclisin deputatı

17 NOYABR

Milli Dirçəliş Günü

Milli dirçəlişdən milli tərəqqiyə

17 Noyabr - Milli Dirçəliş Günü Azərbaycanın müstəqilliyinin bərpa edilməsində tarixi rol oynayır.

Ötən əsrin axırlarında keçmiş Sovet İttifaqının Azərbaycan xalqına qarşı yürütdüyü ayrı-seçkilik siyasəti kəskin xarakter almışdı. Həkimiyətin dəstəyi ilə ermənilər Dağlıq Qarabağda azərbaycanlılara qarşı haqsız ərazi iddialarına başladı. Ermənilərin Topxanada törətdikləri vəhşiliklər, Ağdamda isə iki azərbaycanlı qətlə yetirmələri Bakıda milli hissləri alovlandırdı və 1988-ci ildən başlayaraq Azərbaycanda milli istiqal hərəkatı geniş vüsət aldı. Azadlıq meydanında toplaşan milyonlarla insanın müstəqil dövlət qurmaq ideyası milli düşüncəyə çevrildi.

Xalq hərəkatının alovlandığı bir vaxtda Azərbaycana rəhbərlik edən siyasi qüvvələr isə mövcud vəziyyəti qiymətləndirə bilmədilər. Xalqın maraqlarından daha çox imperiyanın maraqlarını düşünən bu adamların siyasi səhfi üzündən 20 Yanvar faciəsi baş verdi. Bir-birini əvəzləyən hakimiyyətlər xalqın dirçəlişini müstəqil səmtə yönəltmək iqtidarında deyildilər. Həmin o ağır məqamlarda Ulu Öndər Heydər Əliyev xalqın istiqal ruhunu ölməyə qoymadı.

1990-cı il noyabrın 17-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Sovetinin yeni tərkibdə ilk sessiyası keçirildi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən həmin tarixi sessiyada muxtar respublikanın dövlət rəmzləri haqqında məsələ də müzakirə olundu. Xalq deputatlarının müzakirəsindən sonra üçrəngli bayrağın dövlət rəmzi kimi qəbulu ilə əlaqədar təklif irəli sürüldü. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin üçrəngli bayrağının bərpa olunması barədə qərar çıxaran sessiya onun dövlət bayrağı kimi qəbul edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycanın Ali Soveti qarşısında vəsətət qaldırdı. Beləliklə, milli dirçəlişdən milli tərəqqiyə doğru uzanan tarixi yolun başlanğıcı qoyuldu.

Bu yolda ölkəmiz böyük uğurlar əldə etdi, Cənubi Qafqazın lider dövlətinə, beynəlxalq layihələrin təşəbbüskarına çevrildi. Bütün bu nailiyyətlər, nəhayət, 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsində ölkəmizin möhtəşəm Qələbəsinə şərtləndirdi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlah Əliyevin rəhbərliyi ilə torpaqlarımız işğaldan azad edildi, ərazi bütövlüyümüz bərpa olundu.

Artıq işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə həyat qayıdır. Dövlətimizin başçısının göstərişinə əsasən azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir, Böyük Qayıdış Proqramı icra olunur. Görülən işlər Azərbaycan dövlətinin gücünü, qüdrətini, iqtisadi imkanlarını nümayiş etdirir. Təbii ki, ölkəmizin qüdrətini nümayiş etdirən daha bir hadisə bu il 19-20 sentyabrda baş verdi. Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Qarabağın qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrindən təmizlənməsi və ərazilərimizdəki qondarma rejimin ləğv edilməsi istiqamətində başladığı lokal xarakterli antiterror tədbirləri qısa müddətdə böyük uğurla nəticələndi. Qeyri-qanuni erməni silahlı birləşmələrinin tərk-silah olunması, qondarma rejiminin özünü buraxdığını elan etməsi ilə Azərbaycan bütün ərazilərində suverenliyini bərpa etdi. Beləliklə, bu gün Azərbaycanın üçrəngli Dövlət Bayrağı ölkəmizin bütün şəhər və rayonlarında dalğalanır. Tarixi Zəfər qazanan xalqımız bütün dünyaya göstərdi ki, Azərbaycanın müstəqilliyi əbədidir, dönməzdir!

BTC-yə rəhbərlik etdim. Bu dövr neft kəmərinin istismarı tarixində ən çətin dövr oldu. Çox təfərrüatları danışmaq mümkün olmasa da vacib məqamları xatırlamağa çalışacağam.

Əsas problem Türkiyədə BTC-nin operatorunun səmərəli fəaliyyət göstərməməsi idi. Rəhbərlik işdə yaranan çətinlik və çatışmazlıqları öz zəif tərəfləri ilə deyil, əməliyyatlar üçün kifayət qədər maliyyənin olmaması ilə izah edirdi. Oxşar arqumentlər daha öncə, boru kəmərinin tikintisi zamanı xərclərin artması ilə bağlı da səsləndirilmişdi, halbuki tikinti və əməliyyatların idarə edilməsi üçün xərclər müvafiq sənədlərdə aydın şəkildə göstərilmiş və sonradan dəyişdirilə bilməzdi. BP operatora kömək etmək üçün lazımı tədbirləri görürdü, bəzən həтта müəyyən fəaliyyət növlərinin həyata keçirilməsində onu tamamilə əvəz etməyə çalışırdı. Təəssüf ki, biz anlayışla qarşılanmırdıq, əksinə, vergi ödəyicilərinin boru kəmərinin istismarı ilə bağlı xərclərin bir hissəsini ödəməyə məcbur olmadıqları haqqında bəyanatları dinləməyə davam edirdik. Bu, tamamilə doğru deyildi, həqiqəti əks etmirdi. Biz dəfələrlə demişdik ki, çətinlikləri başa düşürük və belə əsassız iddialar irəli sürülməsə, dəstək tədbirləri görməyə hazırıq. Biz başa düşürük ki, operatorun işini təkmilləşdirmək üçün bəzi əlavə texniki, təşkilati və maddi tədbirlər

I.Quliyev. Bu, həqiqətən möhtəşəm bir hadisədir. Görürəm ki, heç kəmin bilmədiyini olduqca çətin vəziyyətdə işləməli olmusan. Güman edirəm ki, hasilat və ixracın azaldılmasına görə böyük maddi itkilərimiz olub.

R.Cavanşir. Bəli, itkilərimiz böyük idi, lakin biz onları minimallaşdırmağa çalışdık. Qarşımızda duran ciddi məsələ neft hasilatı ilə bağlı idi. Müəyyən etməliydik ki, bu hadisələr hasilat həcmələrinin bərpasına nə dərəcədə təsir edə bilər. Bundan əlavə, 2008-ci ilin sentyabrında dəniz platformalarının birində qaz sızması baş verdi. Buradakı hasilat dərhal dayandırıldı. Problemin həll edilməsi və platformanın yenidən işə salınması çox vaxt apardı. Bu hadisələr mənim hələ regional prezident olmadığım dövrdə baş vermişdi, və mən problemin həllinə bilavasitə cəlb edilməmişdim. Yaxın və uzun gələcək üçün perspektivlərdə neft hasilatı həcmələrinin bərpası və lazımı səviyyədə saxlanılmasına dair tədbirlərin görülməsi qarşımızda duran ciddi məsələ idi. 2009-cu il sentyabrın 1-də regional prezident təyin olunandan sonra bu məsələ ilə dərhal məşğul oldum. Onu da deyim ki, yataqların və boru kəmərlərinin bütün istismar dövrü ərzində məhz mənim bu vəzifədə çalışdığım müddətdə hasilat və ixrac ən yüksək səviyyəyə çatdı.

I.Quliyev. 2010-cu ilin martında yeni "Çıraq" hasilat platformasının ti-

elan edilmişdi. O vaxt mən "Amoco İnam" şirkətinin prezidenti idim. İki aydan sonra yeni BP-Amoco (gələcəkdə BP) şirkətinin rəhbərliyindən üç konsorsiuma rəhbərlik etmək təklifini aldım. Belə bir təklifi gözləmədim. Onlardan ikisi o vaxtdəki BP-yə məxsus olmuş "Şahdəniz" və "Araz-Alov-Şərqi", üçüncüsü isə "Amoco"-dan gəlmiş "İnam" idi. Mən razılıq verdim və 1999-cu il yanvarın 1-dən yeni vəzifəni icra etməyə başladım. O dövrdə əsas layihə "Şahdəniz" idi. Artıq birin-

ci yatağının açılmasını arzulayırdı. Buna görə iki seçim arasında qalmışdıq: ikinci quyunu neft aşkar etmək ümidi ilə yatağın dərin qatlarında və ya iri qaz ehtiyatlarının mövcudluğunu təsdiqləmək üçün yuxarı hissəsində qazmaq. BP üçün vəziyyət olduqca aydın görünürdü, şirkət qərar verdi ki, söhbət qaz yatağından getməlidir. Bu fikirlə SOCAR və bəzi tərəfdaşlar da razı idi. Lakin konsorsiumun bir hissəsi planların bu qədər kəskin dəyişməsinə mümkün hesab etməyərək neft axtarışının

Zəfərədək

haqqında düşünmək lazımdır. Amma bunun üçün hələ ki, müvafiq əsasımız yox idi.

2008-ci ilin avqustunda başlamış iri böhranı xatırlatmaq vaxtıdır. Türkiyənin dağ stansiyalarından birində blok-valın pozulması nəticəsində yanğın baş verdi. Alov 150 metr hündürlüyə qalxmışdı. BP nümayəndələri bu nəhəng problemin həlli üçün dərhal tədbir görməyə başladılar. Boru kəmərinin fəaliyyəti dərhal dayandırıldı, ondan əvvəlki və sonrakı blok-valılar bağlandı. Qərara alındı ki, burada qalan neftin tamamilə yanıb tükənməsini gözləyək və sonra borunun vəziyyətini qiymətləndirək. Amma bu azmızı kimi, bir neçə gündən sonra, avqustun 8-də Gürcüstanda hərbi əməliyyatlar başlandı. Bakı-Supsa, BTC və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri təhlükə ilə üzləşdi. Böhranın idarə olunması üçün mənim rəhbərliyim altında gecə-gündüz işləyən və Gürcüstan, Türkiyə və Azərbaycanı birləşdirən əməliyyatları əlaqələndirən qərargah yaradıldı. Müsahibənin həcmi bu qeyri-adi vəziyyətdən çıxış yolunun hər detallı ətraflı təsvir etməyə imkan verir. Gürcüstandakı boru kəmərlərinin işini müvəqqəti dayandırmalı, oradan xarici mütəxəssisləri çıxarmalı, Supsadakı tankerlə neytral sulara yollamalı, boru kəmərləri və digər obyektlərin təhlükəsizliyinə nəzarət etməli, ixrac imkanlarının kəskin məhdudlaşdığına görə Azərbaycanda neft hasilatının həcmələrinin tənzimlənməsinə dair tədbirlər görməli olduq. Türkiyədəki yanğın da nəzarət etdi altında idi, ümid edirdik ki, yerin altında ki boru xəsarət almayıb. Ümidlərimizin gerçəkləşdiyini gördükdə boru kəmərinin fəaliyyətini bərpa etmək üçün tədbirlər həyata keçirməyə başladıq. Bu vaxt Gürcüstandakı vəziyyət bir qədər sabitləşdi. Böhranın başlamasından təxminən iki həftədən sonra mənə məlumat verdilər ki, BTC-nin bütün yol boyu istismarı bərpa edilə bilər. Nəticədə BP-nin əsas rəhbərlərindən biri Prezident İlham Əliyevə mürəzə etmək üçün təclil Bakıya gəldi. Bu məsələ Prezident üçün olduqca əhəmiyyətli idi, çünki ölkə başçısı BTC-nin fəaliyyətini bərpası haqqında məlumat əldə edərek Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədə əməliyyatların aparılması üçün yaranan potensial idarəolunmaz risklərin azaldılmasını qiymətləndirə bildi. Şirkətimizin gördüyü işlərə Prezident tərəfindən verilən obyektiv qiyməti nə dərəcədə məmnunluqla qarşıladığımızı yaxşı xatırlayıram.

kinti layihəsi sanksiyalaşdırıldı. Dün-yada ən iri maliyyə böhranının hökm sürdüyü bir dövrdə 6 milyard dollarlıq layihəni necə həyata keçirmək mümkün oldu?

R.Cavanşir. İlk növbədə layihənin əhəmiyyətini və hasilatın lazımı səviyyədə saxlanılmasına onun rolunu çox gözəl anlayın Prezident İlham Əliyevin dəstəyi sayəsində. Bu və ondan sonrakı dövrdə mən ölkə başçısının dəstəyinə arxalanmalı oldum, çünki BP-nin rəhbərliyi əməliyyatların təhlükəsizlik problemlərinin həlli ilə məşğul idi, xüsusilə 2010-cu ilin yazında Meksika körfezində baş vermiş faciəli hadisədən sonra. Bütün məsələləri yuxarıdan kömək olmadan özüm həll etməli olurdum. Və İlham Əliyevin dəstəyi olmadan mən neft və qaz üzrə silsilə tədbirləri həyata keçirə bilməzdim. "Çıraq" layihəsinin açıq-aydın görünən əhəmiyyətinə baxmayaraq, SOCAR-ın daxilində ötən illərdə olduğu kimi texniki parametrlərin dəyişdirilməsinə dair müzakirələr aparılırdı. Mən şəxsən bu müzakirələrdə iştirak etməli olurdum ki, sanksiyalar üçün zəruri olan iqtisadi göstəricilərin nəzərə alınmasını qeyd edim. Məlum idi ki, Prezident İlham Əliyev bu məsələdə BP-ni dəstəkləyir. Nəticədə qərar qəbul oldu və mən konsorsium adından sanksiyanı imzaladım. Platforma 4 ildən sonra istismara verildi və neft hasilatının lazımı səviyyədə saxlanılmasını uğurla təmin etdi.

I.Quliyev. Tək neftdən danışmaq doğru olmazdı. Qaz strategiyasına dair nəhəng layihələrin həyata keçirilməsini yada salaq. Əminəm ki, üzde görünməsə də daxili problemlər çox olub, və bu problemlərin hər biri layihələri dandura və ya ümumiyyətlə reallaşmasına mane ola bilərdi. "Şahdəniz"lə bağlı hadisəni sənədən yaxşı heç kim danışa bilməz. Boru kəmərinin açılışı və Faza 1-in həyata keçirilməsindən başlayaraq, sonra isə növbəti mərhələyə keçirik.

R.Cavanşir. BP-də çox adam məni "Şahdəniz" in atası adlandırır və bu mənim xoşuma gəlir. Bunun səbəbləri çoxdur. Onların bəziləri haqqında qıscaca məlumat verməyə çalışacağam.

Mən iki dəfə "Şahdəniz" konsorsiumunun prezidenti olmuşam. Birinci dəfə 1999-2001-ci illərdə, ikinci dəfə isə 2008-2012-ci illərdə. Birinci dəfə Faza 1-i, ikinci dəfə isə Faza 2 çərçivəsində aparılan tammiqyaslı tədbirləri əhatə edib. Məlum olduğu kimi, 1998-ci ilin yayında BP və "Amoco" neft şirkətlərinin birləşməsi haqqında

ci quyunun qazılması başlamışdı, özünü də quyunun yuxarı hissəsi "Dədə Qorqud" qurğusu ilə qazılmış, sonra isə qazıntı işləri ağır qoruyucu kəmərlərin inşisi və yüksək təzyiq üçün nəzərdə tutulmuş "İstiqlal" qurğusu vasitəsilə davam etdirildi. Hər şey normal idi. Müvafiq bilik və təcrübəyə malik olduğuma görə mən hər gün mütəxəssislərlə görüşüb işlərin gedişatını müzakirə edirdim. Qazıntı işləri elə bir dərinliyə çatdı ki, iri qaz həcmələrinin mövcudluğu bilindi. İlhamlanaraq yeni yatağın açılmasını gözləyirdik. Gözlənilmədən "İstiqlal" qurğusunun enerji bölməsində ciddi problemlər yaranı. Qazıntı işləri dayandırıldı, quyu donduruldu. Uzunmüddətli təmir işləri aparılmalı idi. Çətin vəziyyət yaranı, konsorsium müqavilədə kəşfiyyat dövründə iki quyunun qazılmasını nəzərdə tutan vəzifələrini yerinə yetirmək təhlükəsi ilə üzləşdi. Xoşbəxtlikdən məsələnin həlli yolları tapıldı. Məlum oldu ki, qazıntı işlərini "Dədə Qorqud" qurğusu vasitəsilə yekunlaşdırmaq olar, çünki ən ağır qoruyucu kəmərlər "İstiqlal" qurğusu vasitəsilə artıq endirilib bərkidilmişdi, təzyiqlər isə elə də yüksək deyildi. Bu təklifin həyata keçirilməsi üçün mətbuata ciddi açıqlama verməli olduq. "İstiqlal" qurğusunun təkmilləşdirilməsi üçün bahalı tədbirlərin görülməsindən sonra "Dədə Qorqud" vasitəsilə qazıntı işlərinin aparılmasının nə üçün təklif edildiyini anlamayan müxbirlərin suallarını bir neçə saat cavablandırmalı oldum. Fikrimcə, narahatlıqları azalda bildim, və bundan sonra birinci quyunun qazılması üçün işləri davam etdirdik.

Qazma qurğusunu uğurla dəyişdirib quyuda müvafiq tədbirlər həyata keçirməyə başladıq. Aydın görünürdü ki, əsas məhsuldar layları təbii qazla zəngindir, və bu nəhəng qaz-kondensat yatağının açılması imkanına işarə edirdi. Həmin vaxt təmir olunmuş "İstiqlal" qurğusu vasitəsilə ikinci quyunun qazılması üçün şərait yaranı. Problem onda idi ki, ikinci quyunun yerini dərhal, yəni birinci quyuda qazıntı işləri davam edə-ədə müəyyənləşdirmək lazım idi, bunu müqavilədə göstərilən vaxt çərçivələrində tələb edirdi. Vəziyyət olduqca qeyri-adi idi, təcrübə birinci quyunun qazıntısını yekunlaşdırıb müvafiq təhlillərdən sonra növbəti quyuya üçün yerini müəyyənləşməsinə nəzərdə tutur. Konsorsiumun üzvləri üçün vəziyyət daha da çətinləşirdi, çünki tərəfdaşların çoxu qaz deyil, neft

davamında ısrarlı idi. Mən təcili Direktorlar şurasının müşavirəsini təşkil etdim. Müşavirədə gərgin müzakirələrdən sonra səs çoxluğu ilə tərəfdaşlar qaz-kondensat yatağının açılmasına dair ikinci quyuyu yatağın yuxarı hissədə qazılmasını qərara aldı. "İstiqlal" qurğusunun qayıtmağını gözləyirdik.

Birinci quyuda isə qazıntı işləri davam edirdi. Quyuy nəzərdə tutulan dərinliyə çatdı və sınaqlar üçün hazır vəziyyətə gətirildi. Nəticədə biz BP-nin tarixində ən iri ixtira - nəhəng "Şahdəniz" qaz-kondensat yatağı aşkarladıq.

Mən dərhal SOCAR-ın prezidenti Natiq Əliyevin ofisinə gəlib uğurlu sınaqların keçirildiyi və yatağın açılması haqqında məlumat verdim. O, mənim yanımda Prezident Heydər Əliyevə zəng edərək dedi ki, Rəşid "Şahdəniz" yatağının açılması haqqında gözəl xəbər gətirib. Heydər Əliyev çox sevincli və həyəcanlı idi. Ölkə başçısı bizi bu uğurla təbrik etdi, hətta Natiqlə zarafatlaşdı da. Müəyyən vaxtdan sonra keçirilən rəsmi təqdimat mərasimində Prezident Heydər Əliyev ilk qaz yatağından qaz kondensatının nümunəsi təqdim olunmuşdu.

İkinci quyunun qazılması böyük çətinliklərlə müşayiət olunurdu. Belə bir fikir səsləndirildi ki, bu BP-nin çoxillik təcrübəsində ən mürəkkəb quyuy qazıntısıdır. Buna baxmayaraq, mütəxəssislərimizin bacarığı və əzmkarlığı sayəsində qazıntı işləri yekunlaşdı və quyuy uğurla sınaqlardan keçdi. Sınaqların nəticəsi bütün gözləntilərimizdən üstün oldu. Burada yatağın istismarının birinci mərhələsinə hazırlıq üçün kifayət qədər iri qaz ehtiyatlarının mövcudluğunu təsdiqləndi. Faza 1 layihəsinə və Gürcüstan ərazisindən keçərək Türkiyənin bazarlarına ixraca dair kommersiya danışıqlarına hazırlıq mərhələsi başladı.

Xatırladım ki, biz Rusiyadan yan keçərək bazarlara qaz çıxarmalıydıq. Bu, görünməmiş bir iş olduğu üçün qeyri-adi həllər tələb edirdi. Planlarımızı beynəlxalq dairələrə çatdırıb onların dəstəyini almalyıydıq. Çoxlarına məlum deyil ki, "Şahdəniz" və qaz ixracına dair ilk təqdimat ABŞ-ın Hadson İnstitutunda keçirildi. Orada mən çoxsaylı biznes nümayəndələrinin qarşısında çıxış etdim. Bu cür çıxışlar Türkiyə və Gürcüstanda da baş tutdu. Prezident Eduard Şevarnadze ilə onun kabinetində keçirilən görüş yaddaqalan oldu. Gürcüstan SOCAR-ın vitse-prezidenti V.Ələkbərov ilə getmişdik. Mən ətraf-

lı təqdimat edəndən sonra Prezident mətbuat qarşısına çıxaraq Azərbaycandan qaz hasilatı və ixracının perspektivli olduğunu bəyan etdi.

Türkiyəyə qaz satışı və ixracına dair danışıqlar başladı. Dost Azərbaycandan qazın gəlişini dəstəkləyən müsbət fona baxmayaraq danışıqlar uzun və çətin oldu. Səbəblər arasında digər oyunçuların rəqabəti və müxtəlif maraqları, həmçinin nazirliyin o vaxtkı rəhbərliyinin danışıqları uzatmaq istəyi sadalanırdı. Tam əminliklə deyə bilməsəm də düşünürəm ki, Türkiyənin yüksək vəzifəli generalı ilə görüşüm bu məsələnin həllində müəyyən rol oynadı. Söhbətimiz Bakıda, Səlyan kazarmalarının ərazisində yerləşən binada baş tutdu. Generalın xahişi ilə layihəməiz haqqında ətraflı məlumat verdim və danışıqların uğurla başa çatmasının Türkiyə və Azərbaycan üçün olduqca əhəmiyyətli olduğunu vurğuladım. Çox vaxt keçmədən Türkiyədə dəyişikliklər baş verdi, enerji sahəsində rəhbərlik dəyişdi. Qaz satışı və ixracı üzrə danışıqlar sürətləndi və uğurla başa çatdı. Maraşlıdır ki, "Şahdəniz" in prezidenti kimi dövlət olunduğum Ankarada Çankaya sarayında keçirilən rəsmi sənədlərin imzalanma mərasimində Prezident Heydər Əliyevin yanında Bakıda söhbət etdiyim general əyləşmişdi.

Türkiyə və Gürcüstanda danışıqları yekunlaşdırdıqdan sonra biz birinci mərhələnin praktiki həyata keçirilməsinə başladıq. Faza 1-ə dəniz platformasının tikintisi, hasilat quyularının qazılması, Səngəçal terminalında müvafiq qurğuların tikintisi, Türkiyəyə Gürcüstandan keçən Bakı-Tbilisi-Ərzurum (SCP) ixrac boru kəmərinin tikintisi daxil idi. Azərbaycan ilk dəfə xarici bazarlarda ixracatçı qismində çıxış etməyə hazırlaşdı.

I.Quliyev. 2001-ci ildə sənin Londona ezam olunmağın haqqında qərar verildi. Orada 2002-2003-cü illərdə Strategiyanı şəbəsində çalışmışan, 2003-2006-cı illərdə isə Aberdin şəhərində yerləşən Şimal Dənizi üzrə biznes və əməliyyatlar rəhbərlik etmişən. "Şahdəniz"lə əlaqən varmı?

R.Cavanşir. Mənim başqa vəzifələr var idi. Təbii ki, bu işlərdən xəbər varmı, komandamızın uğurlarına sevinirdim, amma bilavasitə iştirak etmirdim.

I.Quliyev. Bilirəm ki, "Şahdəniz"lə 2006-cı ildə Bakıya qayıdandan sonra yatağın məşğul olmağa başlamışan. Yatağın tammiqyaslı istismarı, Türkiyəyə ixrac imkanlarının genişləndirilməsi və qazın Avropa bazarlarına nəqli ilə bağlı ətraflı məlumat almaq maraqlı olar. Hazırda olduqca məşhur olan Cənub qaz dəhlizi haqqında da danışardın.

R.Cavanşir. Bayaq qeyd etdiyim kimi, 2006-cı ildə mən Böyük Britaniyadan Bakıya dövlət etdilər. Burada mən Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstanda quruda həyata keçirilən əməliyyatlara, o cümlədən "Şahdəniz" in birinci mərhələsində ixrac əməliyyatlarına rəhbərlik etməli idim. Bu vaxt mənim Faza 2 üzrə təkliflərin hazırlanmasına bilavasitə aidiyyətim yox idi. Rəhbərliyin üzvü kimi Faza 2-nin inkişafına yönələn çoxlu saylar göstərən həmkarlığımı işini müşahidə etməyə imkanım var idi. Amma təəssüf ki, praktiki olaraq müsbətə doğru irəliləyişlər müşahidə olunmurdu. İşlər olduqca pərəkəndə şəkildə, bu mürəkkəb məsələnin həlli ilə bağlı çoxsaylı xüsusiyyətləri nəzərə alınmadan aparılırdı. Keçmişdə fəaliyyəti "Şahdəniz"lə sıx əlaqəli olan insan kimi çox narahat idim, çünki anlayırdım ki, bütün fəaliyyət sahələrində köklü dəyişikliklərə nail olmaq lazımdır. 2008-ci ildə mən "Şahdəniz" üzrə işlər rəhbərlik etmək üçün xidmətlərimi təklif etməq qərarına gəldim. BP-nin Azərbaycan üzrə o vaxtkı rəhbəri ilə söhbət zamanı mənə "Şahdəniz" konsorsiumunun prezidenti təyin etməyi xahiş edərək hasilat, nəqli və bu yataq üzrə yeni layihələrin inkişafına dair bütün məsuliyyəti üzərimə götürməyi təklif etdim. Bu əlavə iş görə mən heç bir vəzifə yüksəlişi və ya əlavə maaş tələb etmirdim. Təklifim müsbət qarşılandı və sabahsı gün Londonda rəhbərlik tərəfindən qəbul oldu.

(Davamı növbəti sayımızda)

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində öz stendi və nəşrləri ilə təmsil olunub

Noyabrın 11-də Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı və "Caspian Event Organisers" şirkətinin təşkilatı dəstəyi ilə Bakı Ekspo Mərkəzində IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisinin açılış mərasimi keçirilib.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Beynəlxalq Kitab Sərgisinin açılış mərasimində çıxış edərək sərginin çağdaş inkişaf mərhələsinin göstəricisi olduğunu qeyd edib. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, keçirilən kitab sərgisi Ulu Öndər haqqında yazılmış kitabların həm beynəlxalq aləmdə, həm də ölkədə dərinlən tanınması üçün böyük imkan yaradır.

IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası öz stendi və nəşrləri ilə təmsil olunub.

AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatları tərəfindən 2023-cü il ərzində çap olunmuş seçilmiş əsərlər, xüsusilə "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində işıq üzü görmüş kitablar, monoqrafiyalar, Böyük Qayıdışa həsr edilmiş nəşrlər, sanballı çoxcildliklər, elmi jurnallar Akademiyanın stendini ziyarət edən qonaqlara təqdim edilib.

Sərgidə təmsil olunan Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi (AZƏR-TAC) tərəfindən hazırlanan "Heydər Əliyev Azərbaycandır!" ikihissəli sənədli filmi nümayiş olunub.

Tədbirdə AMEA prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli Akademiyaya ilə AZƏR-TAC-ın yaxşı tərəfdaşlıq münasibətlərinin olduğunu söyləyib. Akademik İsa Həbibbəyli AZƏR-TAC-ın AMEA-nın gördüyü işləri həmişə diqqətdə saxladığını bildirib.

Sərgi çərçivəsində AR Mədəniyyət Nazirliyi və Milli Kitabxananın birgə təşkilatçılığı ilə "Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz" mövzusunda elmi konfrans və "Heydər Əliyev - 100. Bibliografiya" kitabının təqdimatı mərasimi keçirilib.

Konfransda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək Ulu Öndərin milli-mənəvi dəyərlərimizin inkişafında, onun qorunmasında misilsiz xidmətlərindən danışdı.

Sərgi çərçivəsində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası (AMEA) və Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin birgə hazırladığı "Vətən müharibəsi tarixi. Şəxsiyyət faktoru" və AMEA-nın "Vətən müharibəsi - Böyük qayıdış" mövzusunda nəşrlərinin təqdimatı olub.

Təqdimatda çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqşünaslıq İnstitutunun baş direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva bildirib ki, AMEA institutlarının apardıqları elmi tədqiqatlarda, nəşr etdikləri monoqrafiya, kitab və dərgilərdə Qarabağ mövzusu xüsusi diqqət və araşdırma obyektidir.

AMEA-nın Tarix İnstitutunun baş direktoru, tarix elmləri doktoru, professor Kərim Şükürov tədbirdə çıxış edərək Böyük Zəfərin Azərbaycan tarixinin bütün dövrlərinin ən böyük hadisəsi olduğunu bildirib.

Sərgi çərçivəsində Tarix İnstitutunun alimlərinin müəllifliyi ilə nəşr olunmuş "XIX - XX əsrin əvvəllərində İravan şəhərlərinin tarixindən" və "История Азербайджана в армянской исторической публицистике и историографии: фальсификация и правда" kitablarının da təqdimatı keçirilib. Təqdimatda tanınmış tarixçilər, kitabların müəllifləri və digər qonaqlar iştirak ediblər.

IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisi çərçivəsində AMEA-nın "Heydər Əliyev İli" nəşrlərinin təqdimatı keçirilib.

Sərginin son günü baş tutan təqdimat mərasimi Şuşa təqdimat zonasında təşkil olunub.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, akademiklər - Arif Həşimov, Rəşad Əliyev, Gövhər Baxşəliyeva, eləcə də Akademiyanın elmi müəssisələrinin rəhbərləri və əməkdaşları, ölkənin tanınmış mədəniyyət xadimləri, kitabsevərlər iştirak ediblər.

Mərasimdə çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli bu günlərdə ölkəmizdə akademik səviyyədə keçirilən kitab sərgisinin əhali arasında kitab bayramı əhval-ruhiyyəsi yaratdığını bildirib. O, müxtəlif ölkələrdən xarici təşkilatların, eləcə də yerli nəşriyyat-poliqrafiya və kitab sənəti ilə əlaqəli müəssisələrin iştirak etdiyi IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisinin alimlərimiz, şair və yazıçılarımız, müəllimlərimiz üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən platforma olduğunu vurğulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli AMEA-nın "Heydər Əliyev İli"ne töhfə olaraq bir çox nüfuzlu konfranslar, tədbirlər keçirdiyini xatırladaraq Ulu Öndərin zəngin irsinin bütün dünyada tanınması üçün əhəmiyyətli işlərin görüldüyünü, elmi-populyar nəşrlərlə yanaşı, sistemli və fundamental tədqiqatların, yüksək tələblərə cavab verən nəzəri xarakterli əsərlərin nəşr olunduğunu deyib. Alim AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrində, o cümlədən Akademiyanın tabeliyində olan və əhatə etdiyi digər müəssisələrdə Ulu Öndərin çoxcəhətli fəaliyyətinin müxtəlif məqamlarına həsr olunmuş 50-yə yaxın kitab və monoqrafiyaların işıq üzü gördüyünü qeyd edib. Bildirib ki, bu il ərzində çap olunmuş kitablar, keçirilən konfranslar Ulu Öndərin heyətinin, yorulmaz fəaliyyətinin, ideallarının fonunda müstəqillik uğrunda aparılan mübarizənin ən aktual məsələlərindən biridir.

AMEA prezidenti vurğulayıb ki, bugünkü sərgidə təqdim olunan kitablarda Azərbaycan tarixinin quruculuq, yaradıcılıq, siyasi sabitlik və milli tə-

kamül kimi əsas inkişaf istiqamətlərini özündə ehtiva edən Heydər Əliyev epoxası, Ulu Öndərin layiqli davamçısı İlham Əliyevin Azərbaycan xalqı üçün gördüyü işlər, əzəli və əbədi torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, eləcə də Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın dəstəyi ilə Ulu Öndərin irsinin öyrənilməsi, tədqiqi istiqamətində həyata keçirilən mühüm tədbirlər geniş şəkildə öz əksini tapmışdır.

Akademik İsa Həbibbəyli əlavə edib ki, Ulu Öndərin arzu etdiyi kimi, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin suverenliyimizin və ərazi bütövlüyümüzün tam şəkildə bərpa olunmasına nail olması cənab Prezidentin Azərbaycanın çoxəsrlilik tarixində qazandığı ən böyük zirvədir.

AMEA rəhbəri çıxışının sonunda kitab sərgisində Akademiyanın institut və təşkilatlarının rəhbərləri və əməkdaşlarının böyük bir qisminin iştirak etməsi və sərgiyə böyük maraq göstərməsinin

Akademiyada kitaba verilən böyük dəyərini göstəricisi olduğunu vurğulayıb.

Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., akademik Gövhər Baxşəliyeva, AMEA-nın Əlyazmalar İnstitutunun baş direktoru, akademik Teymur Kərimli, Folklor İnstitutunun baş direktoru, akademik Muxtar İmanov, Tarix İnstitutunun baş direktoru, tarix elmləri doktoru, professor Kərim Şükürov, Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Ərtəgin Salamzadə, M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktoru, professor Kərim Tahirov və digərləri çıxış ediblər. Çıxış edənlər AMEA tərəfindən "Heydər Əliyev İli"ne töhfə olaraq hazırlanmış, nəfis tərtibatı və məzmunu ilə seçilən kitabların Ümummilli Liderin irsinin dərinlən öyrənilməsi baxımından önəminə toxunublar.

Qeyd edək ki, IX Bakı Beynəlxalq Kitab Sərgisində AMEA xüsusi stendlə təmsil olunub.

Sərgi noyabrın 15-də başa çatıb.

AMEA rəhbərliyi professor Fərman Quliyevin dəfn mərasimində iştirak edib

Azərbaycan Respublikasının Əməkdar aqronomu, AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktoru, aqrar elmlər üzrə elmlər doktoru, professor Fərman Quliyev Lənkəran rayonunun Sütəmur dov kənd qəbiristanlığında dəfn olunub.

Vida mərasimində AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli çıxış edərək professor Fərman Quliyevin həyat və yaradıcılığında, elmi-təşkilatı fəaliyyətindən danışdı,

mərhum alimi aqrar elmlər üzrə məhsuldar və yorulmaz tədqiqatçı kimi səciyyələndirib.

Mərasimdə AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri - akademik Arif Həşimov, akademik İradə Hüseynova, Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin kollektivi, şəhər elmi ictimaiyyətinin nümayəndələri, eləcə də alimin ailə üzvləri iştirak ediblər.

Mərhum alimin məzarı önünə əkililər və gül dəstələri düzülüb, çıxışçılar professor Fərman Quliyevə bağlı xatirələrini bölüşüb, ruhuna dualar oxuyublar.

Qeyd edək ki, professor Fərman Quliyev noyabrın 7-də ömrünün 86-cı ilində vəfat edib.

AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli və Rəyasət Heyətinin üzvləri Sütəmur dov kənd qəbiristanlığında XIX əsr Azərbaycan şairi Mirzə İsmayıl Qasirin, eləcə də İkinci Qarabağ müharibəsi şəhidlərinin və 1918-ci ilin Mart soyqırımı zamanı ermənilər tərəfindən Lənkəranda törədilmiş kütləvi qırğınlar zamanı qətlə yetirilən soydaşlarımızın məzarlarını ziyarət ediblər.

Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Arif Həşimov, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rəşad Əliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Tiraj: 2000

Великий лидер и наше наследие

НАНА была представлена на IX Бакинской международной книжной выставке

Одним из самых масштабных мероприятий, состоявшихся в праздничные дни, стала IX Бакинская международная книжная выставка. Место ее проведения - Бакинский Экспо-центр. Мероприятие состоялось при организации Министерства культуры Азербайджанской Республики и организационной поддержке компании Caspian Event Organisers.

В церемонии ее открытия принял участие президент Национальной академии наук Азербайджана академик Иса Габиббейли, который заявил, что книжная выставка является показателем современного этапа развития и создает широкие возможности для популяризации книг о великом лидере Гейдаре Алиеве как в республике, так и на международной арене.

Отметим, что мероприятие, в котором приняли участие гости из одиннадцати стран мира и представители 109 азербайджанских структур, занятых в сфере издательско-полиграфической индустрии и книжного искусства, в очередной раз донесет до мира правду о Победе Азербайджана в Отечественной войне.

Отечественная война - Великое Возвращение

После церемонии открытия участники мероприятия ознакомились со стендами. Так, НАНА была представлена стендом и изданиями. Гости могли ознакомиться с экспозицией академии, с трудами, изданными научными учреждениями и организациями Академии наук в 2023 году, особенно с выпущенными в рамках Года Гейдара Алиева книгами и монографиями, изданиями и ценными мультимедиа, посвященными Великому Возвращению, а также научными журналами.

После церемонии открытия Международной книжной выставки со стендом Национальной академии наук Азербайджана ознакомились президент НАНА академик Иса Габиббейли, министр культуры Адиль Керимли, уполномоченный по правам человека (омбудсмен) Азербайджанской Республики Сабина Алиева, Чрезвычайный и Полномочный посол Российской Федерации в Азербайджанской Республике Михаил Евдокимов, председатель Совета прессы Рашад Меджид, депутаты Милли Меджлиса, общественные деятели и деятели культуры.

В ходе выставки было организовано более 220-ти мероприятий в различном формате. В рамках указанных мероприятий состоялась и презентация изданий НАНА, охватывающих тему "Отечественная война - Великое Возвращение", и трудов, изданных Академией наук в рамках Года Гейдара Алиева.

Одно из них - презентация книги "Гейдар Алиев - 100. Библиография", на которой выступил академик Габиббейли.

Вначале прозвучал Государственный гимн Азербайджанской Республики. Затем был продемонстрирован короткометражный документальный фильм, посвященный великому лидеру.

100 исторических фактов

Открыв конференцию вступительным словом, директор НБ профессор Керим Таиров поприветствовал всех присутствующих и рассказал об исключительных заслугах общенационального лидера в развитии и сохранении наших национально-духовных ценностей.

В своих выступлениях на мероприятии президент НАНА академик Иса Габиббейли, директор Центра Ататюрка в Азербайджане академик Низами Джафаров, ректор Азербайджанского государственного университета культуры и ис-

кусств профессор Джейран Махмудова, депутаты Милли Меджлиса Анар Искендеров и Хикмет Мамедов рассказали об огромных заслугах великого лидера и значении Международной книжной выставки. Также было подчеркнуто значение презентуемой в рамках конференции книги "Гейдар Алиев - 100. Библиография", которая станет источником вдохновения для исследователей.

Затем руководитель главного научного ведомства принял участие в церемонии презентации подготовленного АЗЕРТАДЖ документального фильма "Гейдар Алиев - это Азербайджан!". В фильме нашли отражение 100 исторических фактов, связанных с общественно-политической деятельностью общенационального лидера и сыгравших важную роль в развитии Азербайджана.

Во время презентации сообщалось, что съемки фильма проводились в ряде регионов Азербайджана, в ходе работы над фильмом был собран обширный исторический материал.

Генеральным продюсером экранного произведения является председатель Правления АЗЕРТАДЖ Вюгар Алиев, режиссеры-постановщики фильма - Сейран Махмудоглу и Фариз Ахмедов, автор сценария - Юнис Оруджев.

Надежный партнер АЗЕРТАДЖ

В церемонии презентации приняли участие министр культуры Адиль Керимли, омбудсмен Сабина Алиева, посол Турции в Азербайджане Джахит Багчи, посол Катара в Азербайджане Фейсал бин Абдулла Хамад Абдулла Аль-Хинзаб, представители Министерства культуры Турции, президент Национальной академии наук Азербайджана академик Иса Габиббейли, ректор Бакинского славянского университета Анар Нагиев, ректор Азербайджанского государственного педагогического университета Джафар Джафаров, председатель Совета прессы Азербайджана Рашад Меджид, народный поэт Азербайджанской Республики Сабир Рустамханлы, депутаты Милли Меджлиса и т.д.

В своем выступлении омбудсмен Сабина Алиева отметила, что АЗЕРТАДЖ является медиа-агентством номер один в Азербайджане, в деятельности которого наблюдаются положительные изменения.

Поделившись своими мыслями о фильме, министр культуры Адиль Керимли рассказал и о деятельности АЗЕРТАДЖ, подчеркнув при этом, что, будучи единственным государственным информационным агентством страны, он работает оперативно, доводя до общественности правдивую и объективную информацию.

Затем выступил президент НАНА академик Иса Габиббейли, который сообщил, что между Академией наук и АЗЕРТАДЖ существуют прекрасные партнерские взаимоотношения, информационное агентство широко освещает мероприятия, реализуемые в академии.

В заключение гостям были вручены памятные подарки от АЗЕРТАДЖ.

Большой интерес на IX Бакинской международной книжной выставке вызвали издания, представленные Институтом рукописей имени Мухаммеда Физули (ИР) НАНА. В общей сложности это - девятнадцать книг, девять монографий, переводные или трансфонелитеризованные копии материалов института, в том числе материалы, связанные с жизнью Гейдара Алиева и историей нашей Победы.

А 15 ноября в презентационной зоне выставки "Шуша" состоялась презентация монографии генерального директора ИР академика Теймура Керимли "Гейдар Алиев и наше классическое наследие".

Увековечив беспримерный героизм

стр. 10 ⇨

Укрепить доверие к науке

стр. 11 ⇨

Разоблачая армянские фальсификации

стр. 11 ⇨

В рамках туркской интеграции

стр. 12 ⇨

Высокая награда - за важный научный вклад

Национальная академия наук Азербайджана удостоена премии "За службу турецкому языку"

Глава Турецкого лингвистического общества, которое входит в состав Высшего совета по вопросам культуры, языка и истории имени Атаюрка, профессор Осман Мерт направил письмо президенту НАНА академику Исе Габибейли.

В послании говорится: "Ежегодно Турецкое лингвистическое общество вручает премию "За службу турецкому языку" лицам и организациям, которые вносят вклад в развитие турецкого языка. По постановлению Турецкого лингвистического общества, за вклад в развитие турецкого языка этой награды удостоилась Национальная академия наук Азербайджана. О времени и месте проведения церемонии награждения будет сообщено позже."

Выражаем Вам благодарность за вклад в развитие турецкого языка и надеемся на Ваше участие на церемонии награждения.

Профессор Осман Мерт,
глава Турецкого лингвистического общества.
8 ноября 2023 года".

За чуткость и профессионализм

НАНА получила благодарственное письмо из Государственного экзаменационного центра

Председатель Совета директоров Государственного экзаменационного центра (ГЭЦ) Малейка Аббасзаде направила благодарственное письмо президенту НАНА академику Исе Габибейли. В нем говорится:

"Уважаемый Иса муаллим!

Под руководством Президента Азербайджанской Республики, Верховного Главнокомандующего господина Ильхама Алиева наш народ одержал в ходе Второй Карабахской войны одну из блистательных побед в истории Азербайджана. Эта великая победа - результат неустанного труда Ильхама Алиева, мастерски проводимой им на протяжении долгих лет внешней политики, единства и солидарности азербайджанского народа.

Одним из факторов, которые способствуют достижению Азербайджаном столь значительных успехов, является человеческий капитал, армия молодежи, обладающая высокими профессиональными навыками и интеллектуальным потенциалом.

Завершился процесс сдачи выпускных экзаменов учениками общеобразовательных учреждений республики, а также вступительных экзаменов на уровне бакалавриата и магистратуры высших учебных заведений и в средние специальные учебные заведения, которые были проведены Государственным экзаменационным центром в 2023 году. В этом году выпускные экзамены прошли во всех регионах республики, а вступительные экзамены были организованы в централизованной форме в 19-ти городах и районах. Так как экзаменационная кампания является массовым процессом, в котором принимают участие сотни тысяч молодых людей, и еще большее количество родителей непосредственно следит за его ходом, к организации и управлению данным процессом, помимо сотрудников ГЭЦ, по традиции привлекаются представители различных государственных организаций.

Сотни опытных педагогов и научных сотрудников академии принимают активное участие в управлении экзаменационным процессом, подготовке и экспертизе материалов, относящихся к содержанию экзаменов. Сотрудники Национальной академии наук, участвующие в этой работе, прекрасно справляются с возложенными на них задачами. Их чуткое и профессиональное отношение к экзаменационному процессу позволило провести экзамены на высоком уровне. В связи с этим выражаем благодарность руководству и сотрудникам Национальной академии наук от имени Государственного экзаменационного центра.

С уважением,
председатель Совета директоров Малейка Аббасзаде".

Цветок, растущий под камнем

В пакистанском университете представлена книга стихов шехида 20 января Ульви Буниядзаде

Во время посещения Лахорского государственного университета заведомо Института философии и социологии (ИФС) НАНА член-корреспондент Академии наук Кенуль Буниядзаде провела ряд встреч в недавно созданном при вузе Азербайджано-урду исследовательском центре.

Как сообщили редакции нашей газеты в пресс-службе ИФС, первым масштабным мероприятием исследовательского центра стало издание книги стихов азербайджанского поэта, шехида 20 января Ульви Буниядзаде "Цветок, растущий под камнем". Автором "Предисловия" стала научный сотрудник университетского факультета урду Алмаз Ханум, а переводчиком стихов - молодой пакистанский поэт Хаммад Ниязи.

В церемонии презентации поэтического сборника приняли участие сотрудники центра и студенты университета.

Вначале для участников мероприятия был продемонстрирован фильм о шехиде Ульви Буниядзаде. Затем с приветственной речью выступила директор Азербайджано-урду исследовательского центра профессор Сайма Ирам, подчеркнувшая особую роль президента НАНА академика Исы Габибейли в создании и поддержке деятельности возглавляемой ею структуры.

- Для меня, - отметила она, - большая честь представлять общественности исторические книги об азербайджанских шехидах.

Сердце - это снова сердце

Затем свое отношение к сборнику стихов высказал Хаммад Ниязи. Он высказался в том духе, что произведения азербайджанского поэта, безусловно, будут полезны с точки зрения воспитания патриотизма и для пакистанской молодежи.

- Я намерен и дальше продолжить переводческую деятельность и донести до пакистанских читателей и другие стихи шехида Ульви Буниядзаде, - заключил поэт и

продекларировал несколько переведенных им строк.

Выступившая на мероприятии Кенуль Буниядзаде отметила, что начало деятельности исследовательского центра при университете с презентации такой книги имеет символическое значение и рассказала о философском багаже стихов Ульви Буниядзаде, одного из первых шехидов, отдавших свою жизнь за свободу и независимость Азербайджана.

- У Назима Хикмета есть такие слова: "Переводчик разбивает сердце поэта на части, а затем снова объединяет его. Сердце - это снова сердце, только с трещинами". Я рада, что сердце Ульви Буниядзаде будет биться в унисон с сердцами читателей урду, - заявила азербайджанский философ.

Как глубоко содержательные оценил стихи нашего шехида ректор Лахорского государственного университета (ЛГУ) профессор Ахмед Аднан. По словам пакистанского ученого, Ульви Буниядзаде во многом опередил свое время.

- Я словно видел природу, описанную в стихах этим молодым автором, - сказал Аднан, - чувствовал волнение патриота, беспокоящегося о своей родине, его мысли, который хотел понять и осмыслить каждое мгновение этой жизни.

Содержательный контент

Ректор также отметил, что такие книги вносят важный вклад в расширение международного научного сотрудничества, и пожелал в будущем увеличивать количество таких книг.

Отметим, что Кенуль Буниядзаде находилась в научной командировке в Лахоре в рамках Меморандума, подписанного в декабре 2022 года между Национальной академией наук Азербайджана и пакистанским университетом.

В рамках визита азербайджанский ученый приняла участие в традиционных международных днях Икбала - в конференции "Идеология Аллмы Икбал: мир и развитие", организованной университетом Пенджаба, комиссией по высшему образованию Пенджаба, Лахорским университетом, Университетом экономики Лахора, Женским университетом колледжа Лахора, а также в церемониях открытия и закрытия сессий конференции.

На мероприятии она выступил с докладом на тему "Идеология Мухаммеда Икбала в Азербайджане", в котором отметила, что, хотя Икбал известен еще с советских времен, он приобрел особую популярность в период независимости Азербайджана.

Галия ЗИСКИНД

Увековечив беспримерный героизм

Статья ученого-востоковеда о нашей Великой Победе опубликована в СМИ Египта

Статья ведущего научного сотрудника Института востоковедения им. Буниятова НАНА доктора философии по истории, доцента Субхана Тальбылы "День Победы 8 ноября: славная победа азербайджанской армии и народа" была опубликована на сайте elalmelaby.com.

В статье отмечается, что День Победы, учрежденный распоряжением Президента Азербайджанской Республики от 3 декабря 2020 года с целью увековечения беспримерной победы, ставшей торжеством силы нашего народа и национальной гордости, имеющей исключительное значение с точки зрения престижа и дальнейшего развития нашего государства, ежегодно отмечается 8 ноября.

Доцент С.Тальбылы пишет, что блестящая победа в контрнаступательной операции Азербайджана, начатой 27 сентября 2020 года, была достигнута благодаря победоносной Азербайджанской армии под командованием Верховного Главнокомандующего и единству нашего народа.

В ней также отмечается, что с 2019 года провокационные заявления и шаги военно-политического руководства агрессивной Армении целенаправленно нарушали пере-

говорный процесс. В соответствии с принятой Арменией Стратегией национальной безопасности, носящей агрессивный и наступательный характер, а также расширением политики незаконного заселения оккупированных территорий, призывом к новой войне за новые территории, решением о создании добровольческих отрядов из гражданских лиц, другими провокациями 12 июля 2020 года на Товузском направлении армяно-азербайджанской государственной границы, а также в целом в соответствии с нагнетанием напряженности на линии соприкосновения огня и подготовкой Армении к полномасштабному наступлению - в ответ на все эти действия Азербайджанская армия одержала заслуженную блестящую победу в завершившейся контрнаступательной операции по освобождению наших земель от оккупации, принуждению Армении к миру и восстановлению справедливости.

Ученый-востоковед подчеркивает, что Азербайджан одержал эту историческую победу, нанося сокрушительные удары по врагу в течение 44 дней. Это стало результатом внутренней и внешней политики Президента Азербайджанской Республики, Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева, итогом военной стратегии, профессионализма нашей победоносной армии, высокой боеспособности, героизма, проявленного на поле боя. "В результате успешных локальных антитеррористических мероприятий, проведенных вооруженными силами Азербайджанской Республики 19-20 сентября 2023 года, суверенитет Азербайджанской Республики был полностью восстановлен. Эта славная и заслуженная нами историческая победа продемонстрировала всему миру силу азербайджанского государства и национальное единство его народа", - пишет автор.

Геополитика: реалии и перспективы

В Институте философии и социологии НАНА вышла в свет книга доктора философии по политическим наукам, доцента Заура Алиева "Зангезурский коридор: геополитические реалии и перспективы".

Источниковедческую базу книги составляют архивные документы, результаты исследований отечественных и зарубежных авторов, анализ и содержание вытупленных политологов.

Как рассказал нашей газете сам автор, в процессе подготовки книги были проведены консультации с известными экспертами, а также использованы отчеты государственных учреждений и неправительственных организаций.

- После обретения независимости, - заявил ученый, - Азербайджан создал очень важные международные транспортные коридоры, соединяющие Азию и Европу. Это - Север-Юг, Восток-Запад и Юг-Север. Именно они играют сегодня большую роль в осуществлении межконтинентальных перевозок. Кроме того, эти структуры чрезвычайно важны для восстановления исторического Шелкового пути.

Отметим, что в книге доцента Алиева (уже 22-ой по счету) представлены редкие архивные документы и карты. По мнению автора, издание будет полезно не только исследователям, но и широкому кругу читателей.

Укрепить доверие к науке

Славный путь, пройденный НАНА - это значимая страница нашей истории

Всемирный день науки в интересах мира и развития, учрежденный в 2001 году и отмечаемый ежегодно 10 ноября, подчеркивает важную роль исследовательской деятельности в обществе и необходимость привлечения широкой общественности к обсуждению возникающих научных вопросов. Этот день также определяет важность и актуальность науки в нашей повседневной жизни.

Тесно связывая науку с обществом, эта знаменательная дата направлена на обеспечение информированности граждан о научных достижениях. Кроме того, она подчеркивает роль ученых в расширении нашего понимания замечательной и хрупкой планеты, которую мы называем своим домом, а также в устойчивом развитии наших обществ. Темой нынешнего, 2023 года стало "Укрепление доверия к науке".

Создание НАНА - знаковое событие

XIX век принес с собой превращение термина "ученый", примененного ранее к образу жизни человека, в статус профессии. Промышленная революция, достижения в области техники позволяли создавать целые научные институты и даже включать научные методы в аспекты существования и функционирования государств. В XX веке наука развивалась еще более прогрессивно, и сегодня мы можем видеть результат ее развития: база, создаваемая веками, дает нам возможность двигаться вперед с поразительной скоростью.

Ученые на протяжении всей истории своего существования - а были они всегда и везде за исключением доисторических и ранних языческих времен - стремились происходящие в окружающей среде явления объяснить с точки зрения содержания в них рационального зерна. Сегодня наука едва ли не каждый день открывает новые грани среды обитания человечества и Вселенной, данный сектор жизни играет большую роль в развитии населения Земли, поэтому 10 ноября многие народы отмечают праздник, ей посвященный. Не стала исключением и наша страна.

Трудно переоценить роль НАНА - главного научного ведомства Азербайджана - в развитии отечественной науки и азербайджанского общества.

Главный центр открытий

Создание этой структуры в 1945 году стало знаковым событием: Национальная академия наук вносит значительный вклад в формирование национальной научной интеллигенции, в достижение высоких результатов, интеграцию в мировую науку и т.д.

Общенациональный лидер Гейдар Алиев так охарактеризовал роль и заслуги академии в развитии отечественной науки:

"Славный путь, пройденный Национальной академией наук Азербайджана, является значимой страницей истории нашего народа. В течение многовековой истории у нас сформировалась большая наука, но она еще никогда не была столь организованной и столь мощной, сильной, многосторонней, как сей-

Именно Гейдар Алиев определил основные сферы развития отечественной науки, и сейчас НАНА - главный центр научных идей, открытий и изобретений, служащих развитию республики

час. Объединив в себе весь научный потенциал, Академия наук независимого Азербайджана продемонстрировала миру, на что способен наш народ". Именно общенациональный лидер определил основные сферы развития отечественной науки, и сейчас НАНА - главный центр научных идей, открытий и изобретений, служащих развитию республики. Подписанный им 4 января 2003 года указ "О статусе Национальной академии наук Азербайджана" способствовал расширению ее возможностей и полномочий, успешному продолжению творческой деятельности в формате независимого государства.

С самого начала своего президентства Ильхам Алиев осуществляет крупномасштабные реформы, нацеленные на улучшение деятельности НАНА, превращение ее в главный научный центр нашей страны и всего Кавказского региона.

В основе всего - кадровый потенциал

Принятие в 2016 году Закона "О науке" обеспечило проведение в стране независимой научной политики, в нем нашли отражение принципы, цели и приоритеты госполитики в сфере научной деятельности, права, обязанности и социальная защита научных работников, функции научных учреждений и организаций, сферы деятельности высших школ и отраслевой науки.

Опыт развитых стран мира показывает, что в основе стратегий, реализуемых в современном мире по

всем направлениям, а также в основе политических, социально-экономических, культурных мегапроектов и концепций, влияющих на развитие общества и инновационных экосистем, лежит развитие науки и образования, в том числе высококвалифицированного кадрового потенциала. Поэтому в нынешних условиях, когда в стране складывается новая реальность, развитие научного потенциала, по мнению экспертов, имеет стратегическое значение. Именно в результате этого в Азербайджане, быстро развивающемся за последнее десятилетие и ставшем государством-лидером региона, были достигнуты важные успехи в научной деятельности. Не случайно в "Стратегии социально-экономического развития Азербайджанской Республики на 2022-2026 годы" в качестве одного из основных достижений за последние 10 лет были особо отмечены успехи в научной деятельности. В документе указывается, что модернизирован научно-исследовательский потенциал, расширено проведение прикладных исследований, созданы возможности применения современных технологий, повышена роль интеллектуальной собственности в этом процессе, возросло количество академических публикаций в авторитетных международных базах - за последние пять лет на 80%, и Азербайджан ежегодно, начиная с 2018 года, занимает первое место среди стран Южного Кавказа по этому показателю.

Исключительно прерогатива академии

Кроме того, в результате институциональной реформы в области интеллектуальной собственности в Индексе глобальной конкурентоспособности наша страна поднялась с 71-го на 30-е место среди 140 стран по показателю "Защита интеллектуальной собственности".

В азербайджанском обществе должна появиться огромная потребность в знаниях, без которой невозможен интерес молодежи к науке. На этой мысли не раз акцентировал свое внимание президент НАНА академик Иса Габиббейли. "Сегодня, - отметил он, - в квалифицированных и образованных кадрах нуждается и государственный, и частный сектор Азербайджана. В мире тратятся триллионы долларов на науку, 70-80% из которых приходится на частный сектор. И наше государство сегодня вкладывает в развитие науки достаточно большие средства. В стране уделяется большое внимание развитию инновационного предпринимательства. Для этого также необходимы знания, условия и капитал, и в соответствии со всеми госпрограммами страна обязательно в полной мере реализует все намеченные проекты".

Как известно, задача любой Академии наук - фундаментальные исследования. Но их можно (по опыту других стран) проводить и в лабораториях, и в вузах, даже в частных компаниях. Но существуют такие функции, которые, кроме академии, никто выполнить не может, - это прогностическая и экспертная. Это исключительно прерогатива академии. И, конечно, есть сложнейшие вопросы, на которые ни одна структура, кроме академической, не может дать однозначного ответа.

Галия АЛИЕВА

Разоблачая армянские фальсификации

В рамках Бакинской международной книжной выставки прошла презентация книг об истории Иревана

В рамках IX Бакинской международной книжной выставки, которая завершилась на днях в Ваку Expo Center, состоялась презентация книг "Из истории города Иревана в XIX-нач. XX вв." и "История Азербайджана в армянской исторической публицистике и историографии: фальсификация и правда".

Монография "Из истории города Иревана в XIX - нач. XX вв." посвящена истории основанного Ревангулу ханом азербайджанского города Иревана. Модератор мероприятия, директор Института истории Национальной академии наук Азербайджана доктор исторических наук, профессор Керим Шукюров довел до внимания, что в книге опубликованы 14 рецензий известных азербайджанских историков. "Труд создан благодаря многолетним усилиям сотрудников отдела "История Северного Азербайджана XIX-начала XX века" Института истории", - отметил он.

В ходе презентации говорилось о том, что в научном труде критикуются фальсификаторы, стремящиеся к "арменизации" истории Иревана, связывая его возникновение с мифическим местом под названием "Эрибуни", вносится ясность в некоторые исторические вопросы, связанные с основанием города-крепости.

В произведении также рассмотрены различные сферы научной культурной жизни Иревана, отчетливо показано, что этот город являлся одним из центров азербайджанской науки и культуры.

В книге благодаря ценным сведениям из исторической литературы на азербайджанском и анатолийском тюркском, английском, русском и других языках освещены важные сферы исторической жизни Иревана, фактами о городской промышленности, городской архитектуре и торговой деятельности доказано, что Иреван занимал особое место среди классических азербайджанских городов, рассмотрена система административного управления городом, его демография. На основании реальных фактов, а также данных достоверных источников рассказано о героической борьбе иреванцев против захватнических походов царизма, проведен критический анализ реакционной переселенческой политики Романовых, в результате которой здесь были реализованы процессы христианизации и арменизации.

Преступления против человечности

Одноименная книга азербайджанского ученого издана в Тебризе

Книга "Преступления против человечности (XX век)" ведущего научного сотрудника Института востоковедения имени академика Зии Буниятова Национальной Академии наук Азербайджана (НАНА) доктора философии по истории, доцента Субхана Талыбы вышла в свет в издательстве "Айдын" в Тебризе.

В первой главе монографии ("Массовые бои 1905-1906 годов и Мартовский геноцид 1918 года") предоставлена подробная информация о преступлениях против человечности, совершенных в этот период. Во второй главе повествуется о депортации в 1948-1953 годах азербайджанцев из Армении, где они проживали на своих исторических землях, и бесосновательных притязаниях армян на азербайджанские земли.

В третьей главе рассказывается о протестах против бесосновательных территориальных притязаний Армении, трагедии 20 января 1990 года в Баку, а также событиях в Нефтчале и Лянкяране 25 января 1990 года.

В четвертой главе ("Геноцид в Карабахе") предоставлена информация об Агдабанском геноциде и правовой и политической деятельности по его признанию, геноциде в Гарадаглы, а также актах геноцида против мирного населения в селе Баллыгая Геранбойского района, селах Малыбейли, Ашагы и Юхары Гушчулар, о Ходжалинском геноциде, ставших чудовищным преступлением против человечности.

Тема пятой главы - "Апрельские бои 2016 года и Отечественная война 2020 года". Шестая глава ("Политика Азербайджанского государства по донесению до мира правды о геноциде азербайджанцев") посвящена политике лидера Гейдара Алиева и Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева, а также Губинскому мемориальному комплексу геноцида.

Отметим, что научный редактор книги - директор Института востоковедения НАНА профессор Муса Гасымлы, рецензенты - академик Наргиз Ахундова, профессор Гасым Гаджиев, заведующий отделом Института востоковедения доцент Самед Байрамзаде, исполнительный директор Института истории НАНА доцент Джаби Бахрамов.

В рамках тюркской интеграции

Создана Ассоциация научно-исследовательских институтов и центров археологии тюркского мира

9 и 10 ноября в Самарканде (Узбекистан) состоялась первая рабочая встреча руководителей институтов и центров археологии тюркского мира, организованная Тюркской академией при поддержке Секретариата Организации тюркских государств.

В мероприятии приняли участие президент Тюркской академии академик Шахин Мустафаев, руководители научных институтов и центров по археологическим исследованиям, ведущие археологи и эксперты из Азербайджана, Казахстана, Кыргызстана, Турции, Узбекистана, Республики Татарстан (РФ), Каракалпакстана (Узбекистан) и Монголии. В ходе встречи состоялось обсуждение возможных направлений сотрудничества и углубления отношений.

В своей вступительной речи глава Тюркской академии Шахин Мустафаев остановился на целях и задачах первой рабочей встречи, отметив, что ее целью

является создание Ассоциации научно-исследовательских институтов и центров археологии тюркского мира (ARICA). Он подчеркнул, что в рамках всестороннего развития тюркской интеграции необходимо создание структуры, объединяющей археологические институты и центры тюркского мира для координации археологических исследований, а также для совместного решения существующих проблем.

Участники мероприятия признали важность создания платформы, на которой архео-

логические исследовательские институты и центры могли бы взаимодействовать в сетевом формате. Они отметили, что ARICA должна стать платформой для обмена информацией и опытом, а также для проведения совместных научных исследований и других мероприятий, тем самым консолидировав археологические исследовательские институты, центры и действующих экспертов тюркского мира.

По итогам встречи был подписан Протокол о создании Ассоциации научно-исследовате-

ских институтов и центров археологии тюркского мира (ARICA). Документ подписали Институт археологии, этнографии и антропологии НАНА, Институт археологии имени А.Х.Маргулана Комитета науки Министерства науки и высшего образования Казахстана, Институт истории, археологии и этнологии НАН Кыргызстана, Самаркандский институт археологии имени Яхъё Гулямова Агентства культурного наследия Республики Узбекистан, Национальный центр археологии и Институт искусствоведения Академии наук Узбекистана, Каракалпакский научно-исследовательский гуманитарный институт Каракалпакского отделения АН Узбекистана и Институт археологии имени А.Х.Халикова Академии наук Татарстана (РФ).

В рамках мероприятия состоялась презентация семитомного издания "Археологии Волго-Уральского региона", подготовленного Академией наук Республики Татарстан.

Почетное членство

Азербайджанские ученые избраны в редакционную коллегию международного журнала "Экспериментальная физиология, нейрофизиология" (Experimental Physiology, Neurophysiology).

Речь идет о генеральном директоре Института физиологии имени академика Абдуллы Гараева Министерства науки и образования докторе биологических наук, профессоре Улдуз Гашимовой и главном научном сотруднике докторе биологических наук Хадидже Исмаиловой.

Отметим, что отмеченный журнал является авторитетным рецензируемым медицинским и биологическим изданием под руководством ведущего научного сотрудника кафедры высшей нервной деятельности биологического факультета МГУ им.Ломоносова доктора биологических наук, профессора Анатолия Иноземцева. В нем публикуются оригинальные клинические и экспериментальные статьи, обзоры в области физиологии, патологии, анестезиологии, офтальмологии, стоматологии и других областях медицинской науки.

Oceans are warming faster than predicted

Up to 90 percent of the warming caused by human carbon emissions is absorbed by the world's oceans, scientists estimate. And researchers increasingly agree that the oceans are warming faster than previously thought, according to Scientific American.

Multiple studies in the past few years have found that previous estimates from the Intergovernmental Panel on Climate Change may be too low. A new review of the research, published yesterday in Science, concludes that "multiple lines of evidence from four independent groups thus now suggest a stronger observed [ocean heat content] warming."

Taken together, the research suggests that the oceans are heating up about 40 percent faster than previously estimated by the IPCC. Since the 1950s, studies generally suggest that the oceans have been absorbing at least 10 times as much energy annual-

ly, measured in joules, as humans consume worldwide in a year.

While much of the human concern about climate change focuses on its effects over land-rising air temperatures, changes in weather patterns and so on-accurate estimates of ocean warming are deeply important to scientists' understanding of global warming. Determining how fast the oceans are warming helps scientists calculate how sensitive the planet is to greenhouse gas emissions and how quickly it may warm in the future. "The ocean, in many ways, is the best thermometer we have for the planet," said Zeke Hausfather, a climate scientist at the University of California, Berkeley, and a co-author of the new analysis.

Accelerated warming is also a big concern for ocean ecosystems, driving mass coral bleaching events all over the world and forcing some species to migrate to cooler waters. Warming also causes ocean water to expand in

volume, which can contribute to sea-level rise.

For nearly two decades, scientists have used a network of floats distributed throughout the ocean to constantly monitor water temperatures worldwide. But before the early 2000s, when the network was launched, scientists mainly relied on measurements taken from passing ships as they made their way across the seas. This meant ocean temperature observations, worldwide, were sparser and that scientists had to use statistical methods or models to fill in the gaps. In recent years, improved data from the float network and improvements in the models and statistical tools used to analyze previous measurements have helped scientists develop more accurate reconstructions of ocean warming over the past century.

As the new review reports, multiple studies now agree that the oceans are warming at a faster rate than older estimates suggested. And these revised calculations also match up better with climate model simulations than previous estimates, giving scientists more confidence that model projections for the future are on track.

And if the models are accurate, continuing to emit greenhouse gases at the current rate could result in dire consequences for the global oceans. As the new analysis points out, models suggest that a business-as-usual climate scenario could cause nearly 1.5 degrees of ocean warming-the equivalent of nearly a foot of sea-level rise by the end of the century. Meeting the Paris Agreement's climate goals, on the other hand, could cut that warming in half.

AI: Tool to improve workforce or new way to work

Millions of workers around the world are concerned about their jobs because of rapid developments in artificial intelligence-based technologies, according to Anadolu Agency. Various AI-based products pose a risk, especially for white-collar jobs, such as design graphics, video creation, writing stories, or coding programs.

Some experts deny the dystopia by asserting that new technologies will create new jobs, such as operating printing machines instead of handwriting.

Hassan Sawaf, the CEO of a US-based AI firm aiXplain, said the

number of translation websites is increasing but the workload of interpreters is not decreasing, ever higher than ever. Thanks to technological developments, people can work at any major company in the world from anywhere today, he noted Monday during a session as part of the world's largest tech fair, GITEX GLOBAL, in the United Arab Emirates capital of Dubai. He said with new AI tools, users can solve problems like they never had previously.

Omar Hatamleh, chief advisor for AI and innovation at the Goddard Space Flight Center at NASA, said once the world has super-efficient intelligence, every single job that exists today must reach that level of intelligence.

Emirati Minister for AI, Digital Economy and Remote Work Applications, Omar Bin Sultan Al Olama, said technology has certain good applications and because of it, users are able to communicate to millions of people from devices. AI is not negative or positive, he said, noting governments should increase awareness, reduce ignorance and ensure people are able to access AI tools. He also said AI is a field of science based on algorithms and each algorithm is different and each one needs different regulations, such as self-driving cars. "Some people cannot live without social media, my livelihood on social media influence, my livelihood depends on social media, this changed my life," he noted.

The five-day GITEX fair began Monday and hosted 6,000 companies from 180 countries.

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев, Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев, Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000